

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Mayda niyə
toy etmirlər -
köhnə inanclar,
əsassız
adətlər
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 may 2025-ci il Cümə axşamı № 74 (8684) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Azərbaycan Netanyahu'nun səfərinə hava yolu "açdı"

İsrail baş nazirinin Bakı ziyarəti ilə bağlı ilginç iddia və gözləntilər

yazısı səh.6-də

İran Qarabağın bərpasında iştirak etmək istəyir

yazısı səh.7-də

Ədalət Partiyası parçalanır? - şok ittihamlar

yazısı səh.3-də

Pakistan və Hindistan arasında müharibə təhlükəsi böyüdü

yazısı səh.4-də

Paşinyana terror təhdidi: "Səni onun taleyi gözləyir..."

yazısı səh.9-də

Bu türk ölkəsində qiyabi təhsil ləğv edilir, Azərbaycanda isə...

yazısı səh.12-də

Evi başına uçurulan ailənin işindən xəbər var

yazısı səh.13-də

65 yaşlı həkimlərin işdən çıxarılmasına etiraz

yazısı səh.14-də

Uşaqları TikTok pəncəsindən xilas etməyin yolu

yazısı səh.11-də

"Onlayn lotereya" işi: 5 qat qazanc vəd edən Kərimova qandallandı

yazısı səh.15-də

POSTSOVET ÖLKƏLƏRİNƏ QORXUNC TƏHLÜKƏ - SİYAHIDA AZƏRBAYCAN DA VAR!

Rusiyanın "yaxın xaric"ə qarşı təhdidləri artır; Kremlin əsl hədəfi nə, Duqin Putinin sözünümü deyir?

yazısı səh.8-də

SOS! Evimizdəki bəla - İnsanları sağaldır, uşaqları öldürür

Azyaşlıları dərman zəhərlənmələrindən necə qorumalı; tanınmış pediatrdan çağırış və xəbərdarlıq

yazısı səh.15-də

Lətif Qəndilov

Qırğızıstandakı səfirimizlə olay kimi müsahibə

yazısı səh.5-də

Kavelaşvilini Bakıdan İrəvana aparan səbəb

yazısı səh.9-də

Zəhid Məmmədov

Professordan elmi dərəcələrlə bağlı etiraz

yazısı səh.12-də

Prezident: “İsrailə münasibətlər daha da möhkəmlənəcək”

“Azərbaycan yaxın dostu və etibarlı tərəfdaşı olan İsrailə münasibətlərin genişlənməsinə xüsusi əhəmiyyət verir”. Musavat.com xəbər verir ki, bunu Prezident İlham Əliyev İsrail Dövlətinin Prezidenti İsxak Hersoqa ünvanladığı təbrik məktubunda qeyd edib.

“İnanıram ki, Azərbaycanla İsrail arasındakı ənənəvi dostluq münasibətləri, bir sıra mühüm sahələrdə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımız xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq birgə səylərimizlə qarşıdakı dövrdə də yüksələn xətt üzrə inkişaf edəcək və daha da möhkəmlənəcəkdir”, - məktubda qeyd olunub.

Netanyahunun Bakı səfəri 5 gün davam edəcək

İsrailin Baş naziri Benyamin Netanyahunun Azərbaycana səfəri 5 gün davam edəcək. Məlumatı baş nazirin ofisinə istinadən “The Times of Israel” yayıb. Bildirilib ki, Netanyahu mayın 7-də Azərbaycana yollanacaq və 11-də İsrailə geri qayıdacaq. Həmçinin qeyd olunub ki, mayın 8-də o, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və yəhudi icmasının üzvləri ilə görüş keçirəcək.

AFFA klubları cəzalandırdı

AFFA İntizam Komitəsinin iclasında Azərbaycan Premyer Liqasında XXXII turun oyunlarında yaşanan olaylara hüquqi qiymət verilib. “Zirə” ilə ev oyununda “Kəpəz” azarkeşləri hakimlərin ünvanına kütləvi şəkildə təhqiramiz ifadələr səsləndiriblər. Bu hal cari mövsümdə 3-cü dəfə yaşandığına görə Gəncə təmsilçisi 1000 manat cərimələnib.

“Araz-Naxçıvan”la ev oyununda 4 futbolçusu sarı vərəqə aldığına görə “Səbail” klubu 700 manat cərimə edilib. “Qarabağ”la ev oyunu bitdikdən sonra meydana kənar şəxs daxil olduğuna görə “Sabah” klubu 800 manat ziyana düşüb. Oyun bitdikdən sonra “Qarabağ” azarkeşləri pirotexniki vasitədən yararlndıqları üçün Ağdam klubu 1 500 manat cərimələnib.

Yardımlıda çörək sexində pozuntu aşkarlandı

Yardımlı çörək istehsalı müəssisəsində Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin əməkdaşları tərəfindən keçirilmiş yoxlama zamanı normativ tələblərin pozulduğu aşkarlanıb. Bu barədə AQTA məlumat yayıb. Bildirilib ki, Yardımlı şəhəri, H.Əliyev küçəsi, ev 153 ünvanında fəaliyyət göstərən müəssisə fiziki şəxs Qənbərov Güloğlan Qiyas oğluna məxsusdur.

Belə ki, istehsal müəssisəsinin qida təhlükəsizliyi qeydiyyatından keçmədən fəaliyyət göstərdiyi məlum olub. Eyni zamanda məhsulların qablaşdırılmadan və etikətlənmədən satışa çıxarıldığı, sanitariya-gigiyenik tələblərə əməl olunmadığı, qida məhsulları ilə təmasda olan səthlərin yuyula bilən və korroziyaya davamlı materialla üzlənmədiyi, müvafiq təmizlik işlərinin görülmədiyi və digər nöqsanlar müəyyən edilib. Faktla bağlı qanunvericiliyin tələblərinə uyğun müvafiq tədbirlər görülməklə sahibkar barəsində inzibati protokol tərtib edilib, müəssisənin fəaliyyəti nöqsanlar aradan qaldırılana qədər müvəqqəti məhdudlaşdırılıb.

Köç karvanı Ağdamın Sarıcalı kəndinə çatıb

Növbəti köç karvanı Ağdam rayonunun Sarıcalı kəndinə çatıb. bu mərhələdə köçürülən 158 nəfərdən ibarət 35 ailəyə yeni tikilmiş evlərin açarları təqdim olunub. Mərasimdə Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Abituriyentlərin diqqətinə: imtahanların saati dəyişdi

Mayın 4-də və daha sonrakı tarixlərdə, eləcə də iyun, iyul, avqust və sentyabr aylarında kağız daşıyıcılar vasitəsilə keçiriləcək imtahanlar bu dövr üçün xarakterik olan isti hava şəraiti ilə əlaqədar saat 10:00-da başlayacaq. Bu barədə Dövlət İmtahan Mərkəzindən məlumat verilib. Bildirilib ki, imtahanların başlanmasına 15 dəqiqə qalmış - saat 09:45-də buraxılış rejimi başa çatır və bundan sonra gələnlər imtahan binasına buraxılmırlar.

Bundan əlavə, kütləviyyənin imtahan iştirakçıları üçün imtahan binasına müxtəlif daxilol-

ma vaxtları müəyyən edilir və buraxılış vərəqəsində həmin vaxt göstərilir. Ona görə də imtahan binasına buraxılış vərəqəsində qeyd olunan vaxtda gəlmək lazımdır. Hər hansı bir imtahan üçün buraxılış vərəqəsi imtahandan 5-7 gün öncə DİM-in saytına yerləşdirilir.

Qanunsuz saxlanılan silah-sursat aşkarlandı

Prelin 29-da qanunsuz saxlanılan silah-sursat aşkar edilib. Bu barədə DİN-in mətbuat xidməti məlumat yayıb. Bildirilib ki, aprelin 29-da polis əməkdaşları paytaxt və respublikanın ayrı-ayrı rayonlarında 6 avtomat silahı, 1 pulemyot, 1 tapança, 69 ədəd mərmir və 5 ədəd patron aşkar edərək götürüblər.

Yevlaxda tövlədə yanğın olub

Yevlaxda tövlədə yanğın olub. “Unikal”ın məlumatına görə, hadisə Havarlı kəndində Nəriman Əmirova məxsus fərdi təsərrüfatda baş verib. Hadisə yerinə yanğınsöndürənlər gələrək yanğını söndürüb. Alov tövlənin damını və bəzi yanar konstruksiyalarını sıradan çıxarıb. Eyni zamanda damda olan 50-yə yaxın toyuq və cücə yanaraq tələf olub.

Şirvanda qazi həbs edilib

Şirvan şəhərində narkotik vasitənin təsiri altında avtomobillə xuliqanlıq hərəkətləri törədən qazi 22 yaşlı Heydər Gülmaliyev polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq məsuliyyətə cəlb edilib.

APA-nın Mil-Muğan bürosunun məlumatına görə, o, “Azsaman” markalı avtomobillə dövlət qeydiyyat nişanı olmadan şəhər ərazisində ictimai qaydanı kobud surətdə pozaraq, vətəndaşların həyat və sağlamlığına real təhlükə yaratmaqda, təhlükəli manevrlərlə ayrı-ayrı şəxslərə məxsus bir neçə nəqliyyat vasitəsinə zərər vuraraq qərəzli hərəkətlər törətməkdə təqsirləndirilir. Törətdiyi hərəkətlərinə görə saxlanılan H.Gülmaliyev barəsində Cinayət Məcəlləsinin xuliqanlıq maddəsi ilə cinayət işi başlanaraq istintaq aparılır.

Lənkəranda 36 yaşlı qadın intihar edib

Lənkəranda evdən qadın meyiti tapılıb. APA-nın cənub bürosunun verdiyi xəbərə görə, hadisə rayonun Ləj kəndində baş verib. Kənd sakini 1989-cu il təvəllüdlü Nigar Heydərovanın meyiti yaşadığı ünvanda aşkarlanıb. İlk məlumata görə, 36 yaşlı qadın intihar edib.

Meyit daxili və xarici müayinə olunması üçün Məhkəmə Tibbi Ekspertiza və Patoloji Anatomiya Birliyinin Lənkəran rayon şöbəsinə təhvil verilib. Ekspertizanın verəcəyi rəydən sonra ölümün dəqiq səbəbləri məlum olacaq. Faktla bağlı rayon prokurorluğunda araşdırma aparılır.

Bu gün Bakıda 20 dərəcə isti olacaq

Mayın 1-də Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq. Bu barədə Musavat.com-a Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, sabah havanın temperaturu gecə 9-11° isti, gündüz 16-20° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 766 mm civə sütunu olacaq. Nisbi rütubət gecə 70-80 %, gündüz 50-55 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraiti əsasən yağmursuz olacaq. Lakin gündüz bəzi dağlıq ərazilərdə qısamüddətli yağıntılı olacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Bəzi yerlərdə aralıq duman. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 8-11° isti, gündüz 18-23° isti, dağlarda gecə 1° şaxtadan 3°-dək isti, gündüz 5-10° isti olacaq.

Erməni radikal-revanşistlər çoxdan cəhənnəmlik olmuş "artsax"-ın xortladılması üçün dinc durmur, cəhdlərini davam etdirirlər. Məlumatlara görə, onlar indi də ABŞ-dakı havadarlarının köməyi ilə Konqresin insan haqları komitəsində təşkil olunmuş toplantıda Azərbaycan əleyhinə çıxışlar və çağırışlar ediblər.

Üzdənirəq qonaqlar arasında özünü hələ də "artsax"-ın keçmiş "ombudsmanı" sayan Artak Beqlaryan da olub. Bu başdan əlin ora hansı statusda və kim tərəfindən dəvət edildiyi hələlik bəlli deyil...

Təbii ki, Beqlaryan adam yerinə qoyulduğunu zənn edərək, gözünü yumub ağzını açıb, Azərbaycanı ağla gələn və gəlməyən cümlə cinayətlərdə, o cümlədən etnik təmizləmələr və soyqırımında, Qarabağdakı uydurma erməni "tarixi-mədəni irsi"-ni məhv etməkdə suçlayıb. Üstəlik, tipik erməni həyasızlığı ilə Qarabağ-ı guya "150 mindən çox erməni"-nin tərk etdiyini söyləyib.

Halbuki Ermənistan rəsmi şəkildə bu rəqəmin 101 min olduğunu dəfələrlə bəyan edib. Heç o da dəqiq deyil. Çünki 44 günlük Vətən müharibəsində Qarabağda uzağı, 30 min yerli erməni yaşayıb. Say artıb olubsa da, onların hamısı Ermənistan vətəndaşlığı olan qanunsuz silahlı dəstələrdən, işğalçılardan ibarət olub. Yeni dinc əhali ilə birgə onlar da çıxıb getməli olub.

Belə baxanda digər ağlasığmaz yalan-palanların içində "150 min" yalanı nədir ki? Hərçənd bu minval və iştahla daha bir neçə il sonra "150 min" 250 min də ola bilər! Bütün dünya bilir ki, bunlar saxtakarlığa son dərəcə meylli bir toplum...

Təəssüf ki, Qərbdə erməni yalanlarına siddq-ürəkdən inananlar kifayət qədərdir. Əlbəttə ki, səbəblərin önündə xristian amili gəlir. Təsədüfi deyil ki, revanşist-radikallar Bakıda məhkəməsi gedən xuntaçıları həmişə "xristian məbuslar" kimi təqdim edirlər. Guya Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq müharibəsi dini savaş imiş. Quldurun, hərbi caninin, uşaq qatlininin görəsən nə dini, nə imanı, nə milləti?!

Yeri gəlmişkən, Konqresdəki iclasda Bakıda məhkəməsi gedən erməni quldur-banditlərin məsələsi də diqqətdə olub. O sırada özünü beşəriyyət əleyhinə cinayətlərdə ittiham olunan Ruben Vardanyanın "beynəlxalq vəkili" elan etmiş Cared Qenser revanşist xoruna qoşularaq, "xristian məbusların"

ABŞ Konqresində anti-Azərbaycan təxribatı - ermənilər Trampı Bakiya qarşı qızıışdırır

azad edilməsi üçün Tramp hökumətini "Bakiya təzyiq göstərməyə" çağırıb. Utanmasan, oynamağa nə var ki... Gözləyək görək, Konqresdəki insan haqları

təmasına Ağ Evdən və ya Dövlət Departamentindən hansı reaksiya veriləcək? Hər halda, bu, Trampın ikinci prezidentlik dönəmində Azərbaycan dövləti əleyhinə

səhnələşdirilən ilk ciddi siyasi şou, tamaşa, təxribatdır.

Nikol Paşinyan hökumətinin reaksiyası da maraqlı olacaq. Məsələn, separatçı ün-

sürü Beqlaryan ABŞ-a vizanı necə, hansı pasportla alıb. Ümumiyyətlə, separatçıların İrəvandakı ofisi niyə hələ də bağlanmayıb?

Bütün hallarda Azərbaycan ona qarşı aparılan bu qəbil iyrənc kampaniyaları diqqətlə izləyir və gərəkən tədbirlərini görür. Eyni zamanda Bakı bir daha "əzabkeş xalqın" diqqətinə çatdırır ki, ermənilərin xalq olaraq ağ günə çıxmasının yolu ABŞ-dan, Fransadan, Rusiyadan mədət ummaqdan, yaxud Azərbaycanı və Türkiyəni qaralamaqdan yox, müstəsna olaraq, iki əsas

qonşu ilə barışıqdan keçir. Həm də təcili. Niyə?

Ona görə ki, günün birində "real Ermənistan" da "artsax"-ın dalınca gedə bilər...

Z.SƏFƏROĞLU

Ədalət Partiyası parçalanır? - mətbuat konfransında şok ittihamlar

Ədalət Partiyasının 9-cu Qurultayına Hazırlıq Komitəsinin sədri Mütəllib Rəhimli son günlər partiyanın daxilində yaşananlar barədə cəmiyyətdə aydın təsvir yaratmaq məqsədilə mətbuat konfransı keçirib.

Musavat.com-un xəbərinə görə, Mütəllib Rəhimli bildirib ki, bu gün Ədalət Partiyası ətrafında ciddi hadisələr baş verməkdədir.

Bu hadisələr partiya baş verən proseslər barədə, eləcə də Ədalət Partiyasının növbəti qurultayına hazırlıqla bağlı ictimaiyyətə məlumatlar verilməsi zərurətini yaradıb.

M.Rəhimli qeyd edib ki, Ədalət Partiyasının üzvü olan 7 nəfər və partiyanın üzvü olmayan bir qrup şəxs aprelin 26-da toplaşaraq qanunsuzluqlara yol veriblər: "Həmin qrup mənim Ədalət Partiyası üzvlüyündən xaric olunmağım barədə "qərar" qəbul edib və bunu ölkə mediasına yayıblar. Bu qərarın heç bir hüquqi əsası yoxdur. Həmin kiçik qrup Ədalət Partiyasını işğal etməyi düşünür.

Aprelin 12-də Siyasi Şuranın iclası keçirilib və həmin iclasda Ali Məclisin 19 aprel-də keçirilməsi ilə bağlı qərar qəbul olunub. Bu qərarın imzalar olan orijinal nüsxəsi əlimizdədir. Bu qərarla bu gün mənim partiya-dan çıxarılmağım "qərarı"na səs verən iki nəfərin də imzası var.

Bir həftədə atdıqları imzadan imtina etmək necə siyasətə məşğul olmaqdır? Siyasi Şuranın 10 üzvündən yed-

Mütəllib Rəhimli

disi iclasda iştirak edirdi. Həmin 7 nəfərin hər birinin qərarda imzası da, gördüyünüz kimi, var.

Yekdilliklə Ali Məclisin iclasının çağırılmasına qərar verilib. Sonradan Ali Məclisin sədri Meydan Babayev açıqlama verdi ki, bu iclasdan xəbəri olmayıb. Amma bu da doğru deyil.

Meydan Babayev vatsap qrupunda yazdığı yazıda bildirib ki, 12 aprel-də Siyasi Şuranın iclasının keçirilməsinə etiraz etmir, Siyasi Şura üzvləri toplaşaraq məsələləri müzakirə edə bilərlər. Belə bir yazısı olduğu halda onun indi Siyasi Şuranın iclası ilə bağlı dediyi anlaşılmazdır. Bu onu göstərir ki, Meydan Babayev və onun ətrafında olan şəxslərin iddialarının heç bir hüquqi əsası yoxdur.

Mütəllib Rəhimli bildirib ki, Ali Məclisin iclası aprelin 19-da keçirilib və 17 mayda Ədalət Partiyasının 9-cu

qurultayının keçirilməsi qərarı səsvermə ilə verilib: "Ali Məclisin 65 üzvü var. 56 nəfəri hər rayon təşkilatından bir nəfər olmaqla seçilib. 9 nəfər isə 8-ci qurultayda birbaşa seçilmiş şəxslərdir. Nizamnamənin tələbinə görə belədir. Ali Məclisin 19 aprel-də keçirilən iclasında 56 üzv iştirak edib. Bu iclasın da videomateriali və protokol əlimizdə mövcuddur. Yeni Ali Məclisin iclasının guya yetərsay olmadan qanunsuz keçirildiyi barədə kimse artıq-əskik danışa bilməz.

Meydan Babayev Ali Məclisin iclasının qarşısını almaq üçün gecə partiyanın ofisinin qapısını dəyişdi və partiya üzvlərinin oraya daxil olmasına imkan vermədi. Mən buna çox təəssüf edirəm. Ali Məclisin sədri Ali Məclis üzvlərinin üzünə qapını bağladı. Bu, hansı qanuna və etika sığır?! İnsanlar orada emosional vəziyyətə çatmış-

dılar. Onları güclə sakitləşdirdim və iclasımızı keçirdik. Biz partiyanın qapısının bağlanması faktı ilə bağlı polisə müraciət etdik. Polis hadisəni araşdırmaqdadır. Qeyri-qanuni hərəkət mütləq özünün adekvat qanuni cəzasını alaçaq".

M.Rəhimli vurğulayıb ki, Ədalət Partiyası 2000-ci ildən fəaliyyətini bərpa edib. O zamandan bəri partiyanın üzvü olan aqsaqqalların üzünə partiyanın qapısını bağlamaq, onları ayaq üstə saxlamaq qətiyyəti doğru deyildi: "Təəssüf ki,

emosional hərəkətlə davranış nəticəsində bu yanlış yol verildi. 17 Məclis üzvü ayaq üstə iclas keçirməyə məcbur oldu, 40 nəfər isə onlayn qatılmalı oldu, Ali Məclisin üzvü olmayan 49 nəfər də iclasa gəlmişdi. Təbii ki, həmin 49 nəfər səsvermədə iştirak etmədi.

Bu gün Ədalət Partiyasının mərkəzində baş verən ha-

disələr partiya üzvləri arasında narahatlıqla qarşılanır. Bir çox üzvlərimiz öz mövqelərini açıqlayıblar. Təəssüf ki, əks tərəf yalan informasiyaları döviyyəyə buraxır və cəmiyyəti aldatmaqla məşğuldur.

Hətta guya rəhmətlik İlyas İsmayilovun vəsiyyətinin olduğunu iddia edirlər. Halbuki belə bir vəsiyyətin olduğunu İlyas müəllimin oğlu Mətin bəy təkzib edib. İlyas müəllimin qardaşı oğlu Gündüz bəy də Ali Məclisin iclasının qanuni olduğunu bəyan edib.

Aprelin 19-da Ali Məclisin iclasında partiyanın 9-cu qurultayının mayın 17-də keçirilməsi barədə yekdilliklə qərar qəbul olunub. Nizamnaməyə görə, Təşkilat Komitəsi yaradıldığı andan partiyanın digər strukturlarının fəaliyyətinə son verilir. Yeni aprelin 19-dan Meydan Babayev Ali Məclisin sədri vəzifəsini yerinə yetirə bilməz. Çünki həmin gündən Ali Məclis yoxdur.

MNTK qərarında bəyan edib ki, 26 aprel-də keçirilən yığıncağın Ədalət Partiyası ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Bu yığıncağa təşəbbüs göstərmiş Meydan Babayevə, Mehman Əliyevə və Vüsalə Dadaşovaya xəbərdarlıq edilib və bu cür hərəkətlərə davam edəcəkləri təqdirə nizamnaməyə uyğun olaraq daha ağır cəzaya məruz qalacaqları onların diqqətinə çatdırılıb. MNTK həmin insanların indiyə qədər partiya olan xidmətlərini unutmayıb və buna görə bəzələrində sərt qərar verməyib".

Heç kimin partiyadan xaric edilməsinin tərəfdarı olmadığına söyləyən M.Rəhimli əlavə edib ki, Meydan Babayevin, Vüsalə Dadaşovanın və Elçin Qur-

banovun Ədalət Partiyasının sədri olmaq iddiaları var: "Bu, çox yaxşıdır və biz bunu alqışlayırıq. Biz bu insanları dəvət edirik və buradan müraciət edirik. Gəlsinlər, 17 mayda keçiriləcək qurultayda iştirak etsinlər, namizədlərini versinlər. Qurultay nümayəndələrinin səsi həlledici olacaq. Onlardan istənilən biri qurultayda sədr seçilsə, şəxsən mən onun əlini sıxıb təbrik edəcəm. Mən Qurultaya hazırlıq üzrə Təşkilat Komitəsinin sədri kimi həmin dostlarımızı qurultayda iştirak etməyə və öz iddialarını qanuni formada təmin etmək üçün platformalarını təqdim etməyə çağırıram. Bəlkə qurultay nümayəndələri onlara səs verəcəklər? Mən də namizədlərdən biriyəm. Hər kəsi qurultayda iştiraka çağırıram".

Mütəllib Rəhimli Meydan Babayevin "Ali Məclisin iclası" kimi təqdim etdiyi yığıncaqda Ədalət Partiyasının cəmi 7 üzvünün olduğunu açıqlayıb: "Qalan şəxslər Ədalət Partiyasının üzvləri olmayan şəxslər idi. Mən onların sırasında çox hörmətli şəxsləri gördüm. Onları ola bilsin başqa adla çağırıb o yığıncağa gətiriblər. Bizim qapımız onların da üzünə açıqdır. Əgər Ədalət Partiyasının fəaliyyətində iştirak etmək istəyirlərsə, öncə gəlib partiya rəsmi üzv olsunlar".

M.Rəhimli sonda bildirib ki, qurultayın keçirilməsinə yer ayrılması üçün müvafiq rəsmi orqanlara məktub göndərilib: "Uyğun yer ayrılacaqsə, qurultay orada keçiriləcək, uyğun ünvan olmasa, özümüz partiya olaraq müvafiq uyğun bir yerə keçirəcəyik".

Etibar SEYİDAĞA, Musavat.com

Zelenski-Tramp görüşünün pərdəarxası detalları açıqlandı - Vatikan dialogunun təfərrüatları

Roma Papası Fransiskın dəfn mərasimindən əvvəl Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskiyə ABŞ Prezidenti Donald Trampın onunla görüşə hazır olduğuna dair "siqnallar" çatdırılıb.

Musavat.com "Qordon media"ya istinadən xəbər verir ki, bu barədə "Axios" portalı məlumat yayıb.

Saytın yazdığına görə, Zelenskinin müşavirləri öncə çox narahat olublar. Hətta oval kabinetdə baş verən mübahisədən sonra bəzi müşavirlər Zelenskiyə bununla bağlı narahatlıqlarını çatdırıblar.

Mənbələrin bildirdiyinə görə, əvvəlcədən heç bir konkret razılaşma olmayıb. Ancaq Vatikan ərazisinə daxil olduqdan sonra liderlər təsadüfən qarşılaşıblar və Müqəddəs Pyotr kilsəsində təkbətək görüş üçün bir yer tapıblar.

Görüş zamanı Zelenski Trampa bildirib ki, Putin yalnız o halda geri çəkilsə bilər ki, ABŞ Prezidenti ona daha güclü təzyiq göstərsin. Tramp isə cavabında bəlkə də Putinə yanaşma tərzini dəyişdirməli olacağını bildirib. Həmçinin Zelenski Trampdan sülh danışıqlarına başlanğıc nöqtəsi kimi, əvvəllər irəli sürdüyü qeyd-şərtsiz atəşkəs təklifinə qayıtmağı xahiş edib. Bu təklifi Ukrayna qəbul etmiş, lakin Rusiya rədd etmişdi. Trampın cavabı bu ideyanı yenidən nəzərdən keçirməyə hazır olduğunu göstərib.

Görüşdə Zelenski bir daha bəyan edib ki, Ukrayna Krim Rusiya ərazisi kimi tanımır. Tramp isə açıq şəkildə bildirib ki, ondan belə bir tanınma tələb edilmir. Planda ABŞ-in hansısa tanınma aktı nəzərdə tutulur, lakin bu, Ukraynanı əhatə etmir. Zelenski vurğulayıb ki, müharibənin dayandırılması naminə müəyyən güzəştlərə getməkdən çəkinmir, lakin bunun üçün kifayət qədər etibarlı təhlükəsizlik zəmanətləri olmalıdır.

Tramp ABŞ-la Ukrayna arasında faydalı qazıntıların tədarükü üzrə sazişin mümkün qədər tez imzalanmasında ısrar edib.

"Axios"un yazdığına görə, bu görüşün əvvəlkilərə nisbətən daha müsbət atmosferdə keçməsinin mümkün səbəblərindən biri vitse-prezident Vens və Ağ Evin xüsusi elçisi Uitkoffun orada iştirak etməməsi olub. Ukraynalılar bu şəxsləri Rusiyanın mövqeyinə yaxın olmaqda ittiham edirlər. Görüşdən sonra Zelenski ilk dəfə olaraq Trampın Putinə münasibətini dəyişməyə nail olduğunu hiss etdiyini bildirib.

□ Musavat.com

Ukrayna sülh sazişi məsələsində "ehtiyatlı nikbinlik" nümayiş etdirir

ABŞ-ın Ukrayna ilə Rusiya arasında sülh sazişinə nail olmaq cəhdləri hələlik uğur qazanmayıb - yeni Ukraynanın təhlükəsizlik zəmanətləri tələbi ilə Rusiyanın açıq təslim olma istəyi arasında barış yaratmaq mümkün olmayıb. Lakin danışıqlara yaxın mənbələrin verdiyi məlumata görə, "yeni bir impuls" müşahidə olunur.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə "The Economist" qəzeti məlumat yayıb.

Nəşrin məlumatına görə, ilk dəfədir ki, ukraynalı müzakirəçilər ehtiyatlı da olsa nikbinlik nümayiş etdirirlər. "Biz mövqələrimizi möhkəmləndirməyə çalışırıq. Amma bütün tərəflər blefle məşğuldur. Risk var ki, kimsə həddi aşıb prosesi pozacaq", - deyə yüksək rütbəli ukraynalı rəsmilərdən biri bildirib.

Məqalədə vurğulanır ki, Ukraynanın bu kövrək nikbinliyi ABŞ Prezidenti Donald Trampın davamlı sülh gətirəcəyinə inamdan qaynaqlanmır. Əksinə, bu əhval-ruhiyyə dəyişiklikdən doğur. Bildirilir ki, "Tramp uzun müddət təhdid və şantaj yolu ilə Putinin mövqeyini dəstəklədikdən sonra, nəhayət, Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskini ciddiylə almağa başlayıb".

ABŞ rəsmilərindən biri qeyd edib ki, Ağ Ev Putinin 9 May - Qələbə günü münasibətilə təklif etdiyi üç günlük atəşkəs təklifindən heç də təsirlənməyib. Rusiyanın aprelin 24-də raket zərbəsi həyata keçirməsi və bunun nəticəsində 12 nəfərin ölümü Trampı qəzəbləndirib.

□ Musavat.com

Aprelin 22-dən etibarən Hindistanla Pakistan arasında gərginləşən münasibətlər təhlükəli fazaya qədəm qoyub. İki nüvə ölkəsinin bu qarşıdurması ilə bağlı dünya mediası həyəcan təbili çalmaqdadır.

ran Hindistanın deyil, Qarabağ savaşında bizi ürəkəndən dəstəkləmiş pakistanlı qaradaşlarımızın yanında dayanacağıq".

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynovun fikrinə, Cənubi Asiyada Pa-

strateji ittifaqına və İsrail amilinə də toxundu: "Hindistan getdikcə ABŞ-a daha yaxın bir siyasət yürütməkdədir. Bu yaxınlaşma texnologiya, müdafiə və iqtisadi əməkdaşlıqla yanaşı, strateji və hərbi sahələri də əhatə edir. Hindistanın ABŞ-la olan bu yaxınlığı

əməkdaşlıq davam edir. Eyni zamanda Türkiyə Azərbaycanla "bir millət, iki dövlət" prinsipi əsasında əlaqələrini dərinləşdirir.

Bu mürəkkəb münasibətlər sistemində Azərbaycanın potensial vasitəçi rolu da diqqətəlayiqdir. Pakis-

Pakistanla Hindistan arasındakı müharibə təhlükəsi böyüdü - sərhədə qoşun yığılır

Azərbaycan və Türkiyə bu kontekstdə hansı rol oynaya bilər?

Pakistan və Hindistan sərhəd xəttinə qoşun yığırlar.

Pakistan Sialkot bölgəsinə hava hücumundan müdafiə sistemləri və radioelektron mübarizə vasitələri yerləşdirib. Eyni zamanda tank və piyada bölmələri genişmiqyaslı hərbi manevrlər keçirir.

Türkiyə Cənubi Asiyada sabitliyi təhdid edən və regional təhlükəsizliyi ciddi şəkildə pozan Pakistan-Hindistan gərginliyini böyük narahatlıqla izləyir.

Teleqraf xəbər verir ki, Türkiyə Müdafiə Nazirliyinin sözcüsü Zeki Aktürk deyib ki, iki ölkə arasında ritorika və hərbi müstəvidə artan gərginliyin təkə region xalqlarını deyil, həm də bütün beynəlxalq ictimaiyyəti təhdid edən nəticələri ola bilər.

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov bu qarşıdurmada Azərbaycan və Türkiyənin mövqeyinin hansı tərəfdən yana olduğunu hər kəsə məlum olduğunu vurğulayıb: "Pakistanla Hindistan arasında son günlər yaranmış gərginliyin kökləri dərinidir. Hindistanın nəzərdə tutulan ərazidə hansısa qruplaşmanın törətdiyi terror iki ölkə arasında mövcud olan gərginliyi son həddə qədər artırır. Hər iki tərəfin nüvə dövləti olması vəziyyəti daha da ciddiləşdirir. Lakin yaranmış münaqişənin nüvə müharibəsi səviyyəsinə çatması az ehtimal olunur. Tərəflər ən azı bunun nə demək olduğunu fərqləndiriblər. Hər iki ölkədə mövcud olan nüvə başlıqları onların bir-birini tamamilə məhv etməsinə yetəcək qədərdir. Bu münaqişədə Çinin Pakistanın yanında dayanacağı şübhəsizdir. Vaxtilə Kəşmir vilayətinin 15%-ə qədərini məhz Pakistan Çinə verib. Bu münaqişədə Azərbaycan-Türkiyə birliyinin kimin yanında yer alacağı bəllidir. Təbii ki, biz Ermənistanı hücum silahları ilə silahlandı-

kistan-Hindistan münasibətləri uzun onilliklərdir ki, gərginliklər və münaqişə riski ilə xarakterizə olunur: "Xüsusilə Kəşmir məsələsi iki ölkə arasında daim mübahisə predmeti olub və bir neçə dəfə açıq müharibəyə səbəb olub. Bu gün birbaşa müharibə təhlükəsi yenə reallaşır. Lakin məsələyə yalnız iki ölkə arasındakı gərginlik kimi baxmaq məhdudlaşdırıcı olar. Artıq proseslərə regional güclər - Çin, ABŞ, Rusiya və hətta Yaxın Şərqdən bəzi ölkələr dolaşdırılır. Bu kontekstdə Azərbaycan və Türkiyə kimi aktorların rolu da yeni bir mərhələyə keçid edə bilər. Burada Pakistan-Çin strateji tərəfdaşlığını da unutmamaq lazımdır. Pakistanın Çinlə əlaqələri artıq sadəcə iqtisadi və hərbi əməkdaşlıq çərçivəsini keçmiş, strateji mütəfiqlik mərhələsinə çatıb. Çin Pakistanı yalnız regional tərəfdaş kimi deyil, eyni zamanda Hindistana qarşı geosiyasi tarazlıq elementi kimi də görür. Bu səbəbdən də Pekin İslamabadın siyasi və hərbi imkanlarını gücləndirməyə davam edir. Pakistan bu kontekstdə Çinin "İslam dünyasındakı pəncərəsi" rolunu oynayır".

Politoloq Hindistan-ABŞ

onu Çinə və Pakistana qarşı potensial mütəfiq kimi göstərir. Hindistan-İsrail münasibətləri də bu zəncirin bir hissəsidir. İsrailin Hindistanla silah, texnologiya və kəşfiyyat sahələrində əməkdaşlığı açıq şəkildə görünür və bu, xüsusilə Pakistan üçün narahatlıq doğurur. Eyni zamanda Hindistanın Ermənistanla hərbi əməkdaşlığı və Ermənistanla silah satışları da qeyd olunmalıdır. Bu, Hindistanın Qafqazdakı proseslərə də dolayı şəkildə müdaxilə etdiyini göstərir.

Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan arasında son illərdə inkişaf edən üçtərəfli əməkdaşlıq formatı yeni regional konfiqurasiyanın əsasını təşkil edə bilər. "Üç qardaş" təlimləri, hərbi əməkdaşlıq və diplomatik mesajlar bu birliyin təkə simvolik olmadığını, eyni zamanda praktik nəticələrə yönəlik olduğunu göstərir. Pakistanın Kəşmir məsələsində Azərbaycandan və Türkiyədən mənəvi dəstək alması, eyni zamanda Azərbaycanın Qarabağ məsələsində bu iki ölkənin açıq dəstəyini qazanması bu münasibətlərin dərinliyini göstərir. Bu birlik yeni bir "müsləman güc mərkəzi" modelini ortaya çıxara bilər.

Türkiyə Pakistanla "strateji qardaşlıq" səviyyəsində münasibətlərə malikdir. Həm hərbi, həm texnoloji, həm də diplomatik sahələrdə bu

tan və Hindistan arasında birbaşa diplomatik kanalların zəif olduğu bir dövrdə Bakı öz etibarını qoruyaraq və nüfuzundan istifadə edərək müəyyən yumşaldıcı təşəbbüslər irəli sürə bilər. Həm də eyni zamanda paralel olaraq Pakistanyönlü qarşılıqlı inam əsaslı mexanizmlər qurmaq Azərbaycan üçün yeni diplomatik nüfuz sahəsi açar. Bu, həm də Azərbaycanın beynəlxalq imicinə müsbət təsir göstərə bilər.

Hindistan-Pakistan qarşıdurması mövcud geosiyasi münasibətlər sistemində hər an daha irəli gedə bilər. Hindistanın ABŞ-la yaxınlaşması Pakistanın isə Çin, Türkiyə və Azərbaycanla strateji mütəfiqliyi yeni bir konfiqurasiya yaradır. Azərbaycanın bu konfiqurasiyada balanslaşdırıcı, Türkiyənin isə həm müsəlman dünyası ilə, həm də Qərbin bəzi gücləri ilə əlaqə qurmaq potensialı yeni geosiyasi düzən üçün baza ola bilər. Pakistan bu vəziyyətdə Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqələri daha da dərinləşdirib yeni regional müsəlman güc mərkəzinin formalaşmasına səbəb ola bilər. Bu isə təkə Cənubi Asiya üçün deyil, İslam dünyasının gələcəyi baxımından da strateji əhəmiyyət kəsb edir".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Musavat"

Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə 20-25 aprel tarixlərində Qırğızıstanda keçirilən Azərbaycan mədəniyyəti günlərində “Yeni Müsavat” Media Qrupunun əməkdaşı ölkəmizin Qırğızıstandakı səfiri Lətif Qəndilovdan müsahibə götürüb. Müsahibəni təqdim edirik:

- Cənab səfir, Azərbaycan-Qırğızıstan münasibətlərinin hazırkı vəziyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

- Məlumdur ki, uzun müddət ərzində Azərbaycan-Qırğızıstan münasibətlərində durğunluq var idi. Lakin sonradan Qırğızıstanın yeni hakimiyyəti və Azərbaycan arasında yaxın münasibətlər formalaşmağa başlayıb. Azərbaycan-Qırğızıstan münasibətləri, xüsusilə son 3 il ərzində çox güclü, geniş, əhatəli şəkildə inkişaf edir. Qırğız Respublikasının xarici işlər naziri Ruslan Kazakbayevin 2021-ci ildə Bakıya səfəri əməkdaşlığın genişləndirilməsinə ciddi təkan verib. Bu səfərdən sonra iki ölkə arasında münasibətlər sürətlə inkişaf edir. Son 3 il ərzində intensiv olaraq bütün səviyələrdə daimi dialoqlar aparılır. Azərbaycan və qırğız xalqları ortaq tarixə, ortaq dilə, mədəniyyətinə malikdir. Bu xüsusiyyətlər bizim münasibətlərimizin təbii surətdə inkişaf etdirilməsinə tələb edir. Biz yaxın qohum xalqlarıq. Qırğızıstanın yeni hakimiyyəti Azərbaycanla yaxından əməkdaşlıq etməkdə maraqlıdır. Bu maraq qarşılıqlıdır. Cənab Prezidentin Qırğızıstana ikinci dövlət səfəri çərçivəsində münasibətlər strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qalxıb. Sadalananlar təbii surətdə ölkələrimizin yaxınlığını tələb edir.

- 2024-cü ildə Azərbaycan və Qırğızıstan prezidentlərinin qarşılıqlı səfərləri regionda hansı yeni əməkdaşlıq imkanlarını gündəmə gətirdi?

- Son 3 ildə Azərbaycan-Qırğızıstan əlaqələrindəki sürətli inkişaf demək olar ki, bütün sahələri - siyasi, iqtisadi, humanitar sahələri əhatə edir. Dövlət başçılarının müdrikliyi sayəsində Azərbaycan və Qırğızıstan tarixi keçmiş böyük hörmətlə yanaşmaqla, bu günümüzü və gələcək perspektivimizi formalaşdırırlar. Keçmişimizi unutsaq, gələcəyimiz olmaz. Ona görə də keçmişimizin təməlinə yeni münasibətlər qururuq. 2022-ci ildən başlayaraq, münasibətlər qarşılıqlı səfərlər əsasında qurulur. Həmin il Qırğızıstan Prezidenti cənab Sadır Japarov Azərbaycana səfər etmişdi. Səfər çərçivəsində çox vacib sənədlər imzalandı. Cəmi 6 ay sonra, oktyabr ayında cənab Prezident İlham Əliyev Qırğızıstana səfər etdi. Bu səfər zamanı isə münasibətlərin xarakteri müəyyənləşdirildi. Biz münasibətləri strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldırdıq.

2023-cü və 2024-cü illərdə də qarşılıqlı səfərlər olub. Sürətli inkişaf sayəsində Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdə çox fəal yer tutur. 2024-cü ildə Azərbaycan

“Türk dünyasının birliyinə ciddi təhdid yoxdur”

Azərbaycanın Qırğızıstandakı səfiri ilə müsahibə

canda bir sıra mühüm tədbirlər keçirildi. Qırğızıstan Prezidenti həm Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi sammitində, həm də COP29-da iştirak edib. Eyni zamanda 2024-cü ilin aprel ayında Qırğızıstan dövlət başçısının Azərbaycana rəsmi səfəri baş tutub. Bu səfərlər münasibətlərimizi nəzərdən keçirməyə, o cümlədən gələcək planları formalaşdırmağa imkan verir.

- Hazırda iki ölkə arasında hansı diplomatik və ya siyasi mexanizmlər - parlamentlərarası dostluq qrupları, yaxud birgə komissiyalar daha fəal işləyir?

- Azərbaycan və Qırğızıstan arasında parlamentlərarası münasibətlər yüksək səviyyədədir. Milli Məclisin sədri Sahibə xanım Qafarovanın başçılığı ilə nümayəndə heyəti iki dəfə Bishkekə səfərdə olub. Ötən il Qırğızıstan parlamentinin (Joqorku Keneshinin) sədri Nurlanbek Şakiev başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfər edib, Şuşada olub. Azərbaycan-Qırğızıstan parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupu da aktiv fəaliyyət göstərir. Əgər dövlətlər arasında iqtisadi əməkdaşlıq yoxdursa, bütün istəklər xəyal olaraq

qala bilər. Buna görə də Azərbaycan-Qırğızıstan əlaqələri möhkəm iqtisadi təməl əsasında qurulur. Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə Azərbaycanın vəsaiti hesabına Bishkek şəhərində iki məktəb tikilib. Məktəblərdən birinə Heydər Əliyevin, digərinə isə Nizami Gəncəvinin adı verilib. Bu məktəblər Azərbaycanın Qırğızıstandakı simvollarıdır. Sadalananlar dövlətlərarası dostluğun göstəricisidir. Dünyanı maraqlar idarə edir. Ortaq maraqlar ortaq hədəflər yaradır. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycan-Qırğızıstan İnvestisiya Fondu yaradılıb. Birinci mərhələdə fondun nişanname kapitalı cəmi 25 milyon ABŞ dolları idisə, hazırda bu məbləğ 100 milyon ABŞ dollarıdır. Azərbaycan-Qırğız İnkişaf Fondunun Bakıda keçirilən dördüncü iclasında 3 layihənin maliyyələşdirilməsi razılaşdırılıb. Azərbaycan-Qırğız İnvestisiya Fondu Qırğızıstanda həyata keçiriləcək üç layihəni - kiçik su elektrik stansiyasının (SES) və 300 iş yerlik müasir tikilş fabrikinin tikintisini maliyyələşdirəcək. Sözügedən layihələrin icrasına artıq başlanıb.

Azərbaycandan sonra Qazaxıstan da Qırğızıstanda hotel inşasına başladı. İsveç-

rə və Fransa da investisiya qoymaq təşəbbüsü irəli sürdü.

- Azərbaycanla Qırğızıstan arasında ticarət dövriyyəsi hələ istənilən səviyyədə deyil. Bu sahədə səfirlik hansı təşəbbüslərlə çıxış edir?

- Ticarət dövriyyəimiz az olsa da, artmaqdadır. Keçən il ticarət dövriyyəsi 40 milyon dollar idi. 40 milyondan 29,6 milyon dollar Azərbaycanın, 10,4 milyon isə Qırğızıstanın payına düşür. Gələcəkdə iqtisadi əlaqələr genişləndikcə ticarət dövriyyəsinin həcmi də artacaq. Hazırda Qırğızıstanda Azərbaycan Ticarət Evinin açılması istiqamətində iş gedir.

- Qırğızıstan da daxil olmaqla, Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) 3 üzvü - Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan və müsahidəçi üzv Türkmənistan Cənubi Kiprdə səfirlik açmaq barədə qərar verib. Sizcə, bu qərarın arxa planında nə dayanır? Təcrübəli diplomat kimi bu məsələ ilə bağlı narahatlıqları necə qiymətləndirirsiniz?

- Prezident İlham Əliyev bu məsələ ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini açıq şəkildə ifadə edib. Azərbaycan Şimali Kipri hər zaman dəstəkləyəcək. Fikrimcə, Türk dünyasının birliyinə ciddi təhdid yoxdur.

- Cənab səfir, firsətdən istifadə edib Qırğızıstanda ya-

şayan azərbaycanlılarla bağlı da sual verim. Qırğızıstanda yaşayan azərbaycanlıların sayı nə qədərdir?

- Qırğızıstanda 22 min azərbaycanlı yaşayır. Məlumdur ki, burada yaşayan azərbaycanlılar keçən əsrin 30-cu illərində repressiyaya məruz qalan azərbaycanlıların övladlarıdır. Repressiya illərində qırğızlar azərbaycanlılara həyatda qalmaları üçün xeyli kömək ediblər. 150 min azərbaycanlı repressiya qurbanı olub. Yeri gəlmişkən, Qazaxıstanda səfir işlədiyim dövrdə repressiya olunan azərbaycanlıların xatirəsinə

dər dəridədlərinin şahidi oldum. Bu qədər zaman keçməsinə baxmayaraq, milli ruha bağlılıq hələ də qalıb. Əgər dövlətlərimizin həqiqətən yaxın olmasını istəyiriksə, mədəniyyətimizin təqdimatı son dərəcə vacibdir. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, aprel ayının 3-də Bakıda Qırğızıstanın Xalq yazıçısı Kayrat İmanaliev müləffifi olduğu “Dədə Qorqud” tamaşası Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında nümayiş olunub. Azərbaycanın Mədəniyyət Nazirliyi bu tamaşa və qırğız nümayəndə heyəti üçün hər

ədəbiləşdirmək üçün Qazaxıstanın Karakanda şəhərində Karlıq deyilən yerdə abidə qoyulmasına nail olduq.

- Azərbaycanlılar Qırğızıstanın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edirlərmi?

- Bishkek merinin müavini Ramiz Əliyev azərbaycanlıdır. Akif Allahverdiyev tanınmış həkimdir, diasporanın rəhbəri olub. Əzizağa Əliyev tanınmış hüquqşünas, prokuror olub, o da əvvəllər Azərbaycan diasporuna rəhbərlik edib. Hazırda isə diaspora gənclər rəhbərlik edirlər. Azərbaycanlılar fəaldırlar, onlara lazımı dəstək göstərilir. Bu günlərdə diaspor tərəfindən “Azərbaycan-Qırğızıstan Dostluq parkı”nda ağacəkmə kampaniyası təşkil edilib və səfirliyimiz bu kampaniyada fəal iştirak edib.

- Bu günlərdə Qırğızıstanda Azərbaycan mədəniyyəti günləri keçirilir. Təşkilatçılığı necə dəyərləndirirsiniz? Mədəniyyət sahəsindəki əlaqələrin inkişaf perspektivləri barədə fikirlərinizi bilmək istərdik...

- 2024-cü ildə Qırğızıstan Prezidenti cənab Sadır Japarovun Azərbaycana səfəri çərçivəsində Qırğızıstanın mədəniyyət günləri keçirildi. Azərbaycan tərəfi yüksək səviyyədə qonaqpərvərlik göstərdi. Qırğızıstanda Azərbaycan mədəniyyəti günləri də yüksək səviyyədə keçdi. Mədəniyyət naziri cənab Adil Kərimlinin iştirakı ilə Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri ölkəmizi son dərəcə yüksək səviyyədə təmsil edirlər. Azərbaycan mədəniyyəti günlərinin açılış Qala konsertində tamaşaçıların reaksiyası unudulmazdır. O qədər xoş emosiyalar yaşandı ki, tamaşaçıların çoxu yerində rəqs edirdi. Mən həmyerlilərimizin Azərbaycan rəqslərini izləyərkən öz xalqı, mədəniyyəti üçün nə qə-

cür şərait yaradıb. Dramaturq K.İmanaliev geri qayıdandan sonra çox razılıq etdi. Dədə Qorqud Azərbaycan və qırğız xalqlarının ortaq dəyərlərindən biridir. Qırğızıstanda Azərbaycan mədəniyyəti günlərinin təşkil edilməsi ikitərəfli münasibətlərin inkişafı baxımından son dərəcə əhəmiyyətlidir. Hər iki ölkə başçısının razılığı əsasında mədəniyyət nazirliklərinin qarşısına qoyulan vəzifələr yüksək səviyyədə icra olundu. Azərbaycan mədəniyyəti günlərində Qırğızıstanın yüksək vəzifəli şəxsləri də iştirak etdilər. Qırğızıstan baş nazirinin müavini Edil Baysalov, xarici işlər nazirinin müavini Məder Abakirov, Bishkekdi diplomatik korpusun nümayəndələri də tədbirlərə böyük maraq göstərdilər. Maraqlı da böyük idi, təşkilatçılıq da yüksək səviyyədə idi. Bu da bizim uğurumuzdur.

- Lətif müəllim, səfirlik Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği istiqamətində hansı təşəbbüslər irəli sürüb?

- Səfirlik “Dədə Qorqud” dastanının qırğız dilinə tərcümə edilməsinə təklif edib. Mədəniyyət Nazirliyi bu təklifi dəstəkləyib. Eyni zamanda “Dədə Qorqud” filminin qırğız, özbək, türkmen, qazax türkcəsinə çevrilməsinə zəruri hesab edirəm. Fikrimizcə, gələcək üçün bu çox vacibdir. Mədəniyyət sahəsinə sərf olunan vəsait hər zaman özünü doğruldur.

- Cənab səfir, müsahibə üçün təşəkkür edirəm.

- Firsətdən istifadə edərək Mədəniyyət Nazirliyimizə, mədəniyyət və incəsənət xadimlərimizə gözəl, zəngin və maraqlı proqramın təşkilinə görə səmimi təşəkkürümü bildirmək istərdim. Keçirilən mədəniyyət günləri mədəniyyətimiz üçün böyük fədakarlıq idi.

□ Nigar HƏSƏNLİ,
Fotolar: Həbib Hüseynov
Musavat.com

Bakı Netanyahu'nun səfərinə "hava" açdı

Azərbaycan diplomatiyasının növbəti uğuru

İsrailin baş naziri Benjamin Netanyahu'nun "Kanaf Zion" ("Sionun qanadı!") adlı rəsmi təyyarəsi gələn ay Azərbaycana gözlənilən səfəri zamanı Türkiyə hava məkanından istifadə edə biləcək. Bu barədə Minval.az saytı məlumat yayıb və xəbəri "Azerbaijani-Israeli Alliance Global News"-a istinadən təqdim edib.

Cəmi bir neçə ay öncə - 2024-cü ilin noyabrında Türkiyə COP29 beynəlxalq iqlim sammitinə qatılmaq üçün İsrail Prezidenti İsaq Hersoqun təyyarəsinə öz hava məkanından keçmək üçün icazə verməmişdi.

Lakin Netanyahu'nun səfəri üçün bu dəfə hava dəhlizinə yaşıl işıq yandırılıb və bu, Azərbaycanın diplomatik vasitəçilik fəaliyyətinin nəticəsi hesab olunur.

Bakı uzun illərdir həm Təl-Əviv, həm də Ankara ilə strateji əməkdaşlıq edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu ilin aprel ayında Bakıda "Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda keçirilən beynəlxalq forumda çıxışında ilk dəfə olaraq iki il əvvəl Türkiyə ilə İsrail arasında yaşanan diplomatik böhran zamanı Azərbaycanın vasitəçi rolunu rəsmi şəkildə açıqladı.

"Biz bu missiyanı reklam etmədik, öyünmədik. Sadəcə olaraq, pərdəarxasında fəaliyyət göstərdik. Hədəfimiz iki dost ölkə arasında münasibətlərin bərpasına nail olmaq idi", - deyə Prezident Əliyev qeyd edib.

Azərbaycanın vasitəçilik söylərindən biri də o oldu ki, bu il aprel 9-da Türkiyə və İsrail rəsmiləri Azərbaycanda "Suriyada münasibətsizlik" mexanizminin ilk texniki görüşünü keçirdi. İsrail görüşün təşkilinə görə Azərbaycan tərəfinə təşəkkür etdi. Bakıdakı bu görüş bölgədə gərginliyin azaldılması və diplomatik kanalların işə salınması baxımından əhəmiyyətli addım kimi qiymətləndirildi. Ölkəmiz bununla mühüm bir addım ataraq Türkiyə və İsrail arasında dialoq kanalı açdı.

Netanyahu'nun səfəri və bu səfər üçün açılan hava dəhlizi, görünən odur ki, regionda yeni diplomatik dinamikanın başlanğıc nöqtəsi ola bilər. Bu isə Bakı üçün əlavə diplomatik dividendlər və regional nüfuz deməkdir. **Politoloq Tofiq Abbasov məsələyə bu cür qiymət verir:** "Azərbaycan tərəfi hər zaman diplomatik mühit yaratmaqda öncül mövqe tutur. Ərazi bütövlüyü və milli maraqlar istisna olmaqla, kompromis mədəniyyətinə açıqıq. Biz deyirik ki, bir-birinizi dinləyin, anlaşın, ortaq məxrəcə gəlin. Azərbaycan göstərir ki, bölgədə aqressiyasız, rəssional və nəticəyönlü diplomatiya mümkündür".

Tofiq Abbasov onu da qeyd edir ki, Azərbaycan diplomatiyası dünyaya yeni yaşama modelini göstərir: "Bu, qütbləşmiş dünyada nadir görünən bir yaşama modelidir. Bakı göstərir ki, üçüncü yol - dialoq və anlayış yolu - həm mümkündür, həm də effektivdir".

Ekspertlər hesab edirlər ki, Netanyahu'nun Azərbaycana səfəri və bu səfər üçün Türkiyə tərəfindən hava dəhlizinin açılması təkəcə texniki məsələ deyil - bu, geosiyasi siqnaldir. Azərbaycan bu siqnalın arxasında duran real gücdür. Enerji, təhlükəsizlik və diplomatiya üçbucağında Bakı artıq regionun əsas oyunçusuna çevrilməkdədir.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan və İran prezidentlərinin tarixi görüşündə barəsində danışılan ən mühüm məsələlərdən biri də Araz dəhlizi oldu. Prezident İlham Əliyevin çıxışında bu məsələyə geniş yer ayrılması təsadüfi deyildi.

lərdə İrandan Azərbaycana qarşı elə Araz boyunca təhdidlər oldu, Tehrandakı səfirliyimizdə terror törədildi, amma Azərbaycan qətiyyətli, prinsipial mövqeyini davam etdir-məklə yanaşı, yenə də körpülərin yandırılması istiqamətində addımlar atmadı, əksinə,

məsələ də müzakirə mövzusu. **Sitat:** "Biz dəmir yolu-muzu artıq gələn il İran sərhədinə, Zəngilan-Ağbend istiqamətinə çatdırı bilərək və təbii olaraq İran ərazisində dəmir yolu inşası da nəzərdə tutularsa, o zaman bu da beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi olacaq. Yeni

növbəti dəfə dalanda qalmasını şərtləndirəcək.

Avrasiya məkanında Azərbaycanın yeri və tranzit imkanları - Şimal-Cənub dəhlizi, Bakı-Qusar istiqamətində yeni yollar, Kələlə-Ağbend layihəsi, onun Arazın üstündən keçməsi ilə faktiki layihənin

Azərbaycan tarix yazır: Araz dəhlizi Zəngəzur dəhlizini qabaqladı, dalanda qalanlar düşünsün!

Dövlət başçısı bildirdi ki, Araz dəhlizi layihəsi böyük diqqət cəlb edir. Prezident xüsusi vurğuladı ki, həm bölgəmdə, həm dünyada, bu layihə ilə bağlı müxtəlif fərziyələr, müxtəlif şayiələr gəzir. **Sitat:** "Əslində buna heç bir əsas yoxdur. Çünki bu, sadəcə olaraq, yeni bir nəqliyyat, bağlantı layihəsidir və Azərbaycanın əsas hissəsini Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə İran ərazisindən birləşdirən bir layihədir. Burada eyni zamanda böyük tranzit imkanları yaranacaq. Bu, sadəcə olaraq, bu bölgənin layihəsi deyil. Biz hesab edirik ki, bu, Asiyadan Avropaya uzanan nəqliyyat dəhlizinin bir qolu olmalıdır. Bir tərəfi Aralıq dənizinə, bir tərəfi Fars körfəzinə uzanan yeni nəqliyyat bağlantı dəhlizi olmalıdır və bir çox ölkələr bundan fayda götürəcək. Təbii olaraq, bu layihənin ərəşəyə gəlməsində əsas rol yenə də bizim ölkələrimizin üzərinə düşür və bu istiqamətdə Azərbaycan tərəfindən aparılan işlər demək olar ki, tamamlanıb. Araz çayı üzərində Azərbaycan tərəfinə düşən körpünün inşası demək olar ki, hazırdır, o cümlədən sərhəd-keçid məntəqəsinin inşası prosesi gedir. Əgər hər şey istədiyimiz kimi olsa, bu ilin sonuna qədər avtomobil körpüsü istismara verilə bilər".

Azərbaycan və İran arasında gərginlik yaranan və gərginliyi kövrəkləşən qüvvələr - belə qüvvələr İranın daxilində də kifayət qədərdir - həm də Araz üzərindən atılması nəzərdə tutulan körpüyə qarşı idilər. Xatırlayırınsız yəqin, Araz çayı sahilləri boyunca Azərbaycanı təhdid edən hərbi təlimlər də keçirmişdi İran ordusu. Baxmayaraq ki, İranın 12 dövlətlə quru sərhədləri olduğu halda, ən etibarlı sərhəd Azərbaycanladır. Amma bütün bunlara, həm də Azərbaycanın dost və mehriban qonşuluq siyasətinə rəğmən, İrandakı radikal qruplaşmalar ölkəmizə qarşı təhdidlərlə çıxış edirdilər. Amma dövlətimiz, dövlət başçımız hər zaman təmkinli davrandı, ali dəyərləri uca tutdu. 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra, 2020-ci ilin 16 noyabrında Prezident İlham Əliyevin Xudafərinə səfəri zamanı, burada Azərbaycanın dövlət bayrağını qaldıran zaman Xudafərin körpüsünü "Dostluq körpüsü" adlandırması da ali dəyərlərin bariz nümunəsi idi. Baxmayaraq ki, sonrakı dönem

elan etdiyi siyasətinə uyğun şəkildə körpülərin bərpası və qurulmasına önəm verdi. Bu siyasət qalib gəldi.

2024-cü ilin 19 mayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və İran İslam Respublikasının Prezidenti Seyid İbrahim Reisi Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikasının dövlət sərhədində görüşdülər və Arazın hər iki sahilini birləşdirən, rəmzi mənası böyük, həm də iqtisadi əhəmiyyət kəsb edən layihənin, su bəndinin açılışında iştirak etdilər. O görüşdə çox mühüm anlaşmalar əldə olunmuşdu. Baş verən helikopter qəzasından, İran İslam Respublikasının Prezidenti Seyid İbrahim Reisinin, xarici işlər naziri Hüseyin Əmir Abdullahiyanın və digər müşayiət edən şəxslərin helikopter qəzasında faciəli surətdə həlak olmasından sonra əldə olunan razılaşmaların arxa plana keçə biləcəyi narahatlığı yaratmışdı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 21-də İran İslam Respublikasının ölkəmizdəki səfirliyində olarkən belə demişdi: "O görüşdə iştirak edən şəxslər bunu, əminəm ki, İranın yeni rəhbərlərinə çatdıracaqlar. Əldə edilmiş bütün razılaşmalar, əminəm ki, icra ediləcək".

Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi oldu: Araz üzərindən salınan körpü artıq hazırdır. Bir müddət öncə Azərbaycan və İran rəsmiləri körpüyə baxış keçirdilər. Bu, Ağbend istiqamətindən İran ərazisindən keçməklə avtomobil yolunu Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirəcək körpüdür.

O ki qaldı dəmir yolu körpüsünə, Prezident İlham Əliyev Pezeşkiyanla birgə iştirak etdiyi forumda bildirdi ki, bu

çox geniş perspektivlər açılır və bütün bunları həyata keçirmək üçün əsas amillər var. Birincisi, Azərbaycan-İran arasındakı dostluq, ikincisi, qarşılıqlı siyasi iradə, üçüncüsü bu layihələrin bir çox ölkələrə xidmət göstərməsi və qarşılıqlı fayda verməsi məsələsi. Bu, yeni əsas məsələlərdən biri olan layihədir".

Bu da növbəti işlərin anonsu, yol xəritəsidir. Azərbaycan özü Avropa və Asiya arasında çox mühüm körpüdür. Diqqət edin, Azərbaycan Çin Xalq Respublikası ilə münasibətləri yüksək səviyyədə inkişaf etdirir. Çinin Urumçu şəhəri ilə Azərbaycanın Naxçıvan şəhərinin qardaşlaşması, Pekinin Azərbaycana yüksək səviyyədə dəstəyi son nəticədə Zəngəzur dəhlizinin açılmasına təkan verəcək! Orta dəhlizi Zəngəzur dəhlizi olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil, Ermənistan minlərlə km-lik Avropa və Asiya arasında yolun 43 km-ni bağlı saxlamaq hünerində deyil! Azərbaycan bu məsələdə də səbr edir, artıq 5-ci ildir 2020-ci ilin 10 noyabr bəyannaməsinin 9-cu bəndinin icrasını gözləyir. Amma paralel şəkildə fəaliyyətini də davam etdirir. Araz dəhlizi Zəngəzur dəhlizinə alternativdir və işlərin sürətlə davam etməsi Ermənistanı ciddi şəkildə düşündürməlidir. Eyni zamanda Azərbaycan-İran münasibətlərinin irəliləməsinə, Araz dəhlizinin reallaşmasına qısqaqc yanaşanlar da ciddi şəkildə düşünsünlər və Zəngəzur dəhlizinin mümkün qədər tez işlək hala gətirilməsi üçün Ermənistanı təzyiq göstərsinlər! Əks halda, itirən Azərbaycan olma-yacaq, çünki Gürcüstan yolunun ardınca, Araz dəhlizinin də reallaşması Ermənistanın

"Araz dəhlizi" ilə leksikona daxil olması, Kələlə-Ağbend-Cəbrayıl-Füzuli-Ağdam-Yevlax-Gəncə-Tiflis-Batumi marşrutunun yaranması və onun üstünlükləri çox böyükdür. Bu marşrut Qara dəniz və Fars kölfəzinə birləşdirəcək. Üstəlik, Rəşt-Astara dəmir yolunun tikintisi, Azərbaycanın özünün dəmir yolu infrastrukturunu yeniləməsi və bunun həm də region dövlətləri arasında əlaqələrin inkişafına müsbət təsiri nəhəng perspektivlər vəd edir. Hər iki prezidentin dediyi kimi, Şimal-Cənub, Şərq-Qərb dəhlizlərinin reallaşdırılması potensialına malik ölkələrin fərsətlərdən yararlanmasının alternativini yoxdur.

Zəngəzur dəhlizi nə qədər tez açılacaqsa, Ermənistan bir o qədər tez irəli düşəcək, durumunu yaxşılaşdıracaq, künc-bucaqda boyun bükməyəcək. Eyni zamanda Araz dəhlizinin reallaşmasından, həm avtomobil, həm də dəmiryolu xətlərinin tikilməsindən sonra İrandakı mühafizəkarların da Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı qara-qorxuları azalacaq. Bir anlıq təsəvvür edin, normal münasibətlər bərqərar olur, bir qatar Arazın o tayından - Araz dəhlizi ilə, bir qatar da Arazın bu tayı ilə - Zəngəzur dəhlizi ilə mənzil başına tələsir. Azərbaycan tarix yazır: Araz dəhlizi Zəngəzur dəhlizini qabaqladı, itirən biz deyilik, dalanda qalanlar düşünsün! Yükləşmələrini rahat və minimum itkilərlə ünvanına çatdırmaq üçün alternativlərin çox olması əlavə imkanlar yaradır. Burada təşviş doğuracaq, hay-küy salacaq, daş atıb, baş yara-caq nə var ki?..

□ **Elşad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

“İran Azərbaycandan gündə 110 min barelə qədər xam neft idxal etməyi və onu Təbrizdəki əsas neftayırma zavodunda emal etməyi planlaşdırır”. “Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, bu barədə “Fars” xəbər agentliyinin yaydığı məlumatda deyilir. Bildirilir ki, belə bir razılaşma Təbriz neft emalı zavodundan ildə on milyonlarla dollar dəyərində neftin nəqli xərclərini azaltmağa kömək edərdi. Agentliyin fikrincə, İranın Azərbaycandan neft idxalı iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin səviyyəsini ciddi şəkildə yüksəldə bilər.

Qeyd edək ki, hesabat İran Prezidenti Məsud Pezeşkianın Azərbaycanda dövlət səfərində olduğu vaxta təsadüf edib. Bir çox ekspertlər bunu Bakı ilə Tehran arasında münasibətlərin istiləşməsinin əlaməti kimi qiymətləndiriblər. İran Ticarət və Sənaye Palatasının prezidenti Səməd Həsənzadə isə işğaldan azad edilmiş Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasının vacibliyini qeyd edib. “Azərbaycan torpaqlarını işğaldan azad etdikdən sonra burada irimiqyaslı inkişaf layihələri həyata keçirilməyə başlandı. Yol tikintisi, bəndlər, elektrikləşdirmə, xəstəxana və məktəb tikintisi sahələrində çalışan İran şirkətləri bu layihələrdə fəal iştirak etməyə hazırdır”, - nazir vurğulayıb.

Bes hər iki istiqamətdə (neft idxalı və Qarabağ) imkanlar necədir? İranın İsrailə yan-yanı Qarabağın bərpasında iştirakı mümkündürmü? Bakı buna necə baxır?

Azərbaycanda hazırda müxtəlif ölkələrin, daha çox isə Türkiyənin şirkətləri fəaliyyət göstərir. İran şirkətləri hələ ki fəaliyyətə başlamayıb. Qarabağda fəaliyyət tenderlə həll olunur və heç kim İran şirkətlərinə ögey münasibət bəsləməyib.

Siyasi ekspert Züriyə Qarayevanın sözlərinə görə, Azərbaycan İranın Qarabağın

bərpasında iştirakına şərait yaratmağa hazırdır: “Bu, çox ciddi dəstək ola bilər. Çünki erməni işğalı nəticəsində məhv edilən şəhərlərin yenidən qurulması asan iş deyil. Bura ciddi sərmayə lazımdır, illər tələb edən prosesdir, ona görə cənub qonşumuzun şirkətlərinin quruculuqda iştirakı zəruridir. Sadəcə, İranın da gərək təşəbbüsü olsun. Pezeşkian Bakıya böyük bir heyətlə gəlmişdi və investorlar var idi. Eyni zamanda biznes forumu keçirildi. Düşünürəm ki, müzakirələrdə Qarabağın bərpasında İranın iştirakı məsələsi də yer alıb”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu da istisna etmir ki, azad olunan ərazilərdə İran şirkətləri fəaliyyət göstərə bilər: “Biz ümid edirik ki, rəsmi Tehranla gerginlik arxada qaldı və əməkdaşlıq əlaqələri inkişaf edəcək. İki qonşu arasında qarşıdurma yox, əməkdaşlıq, dostluq olmalıdır ki, bir-birinə fayda versinlər, ziyan deyil. İranın zaman-zaman Ermənistanı dəstək bəyanatları olub, Qarabağda ermənilərə yardım etmələri haqda məlumatlar yayılıb. Amma torpaqların azad edilməsindən sonra İranın mövqeyində dəyişiklik gözləmişik. Bu baxımdan İran quruculuq işlərinə dəstək verməklə Azərbaycana münasibətini nümayiş etdirməlidir.

Çünki Pezeşkian dedi ki, Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. O halda, İran firmaları Azərbaycanın ayrılmaz hissəsində quruculuğa dəstək verə bilər”.

İran siyasəti üzrə araşdırmaçı Fikrət Fərəməzoğlunun sözlərinə görə, hazırda İranla Azərbaycan arasında ticarət əlverişsiz

vəziyyətdədir: “İki qonşu ölkə arasında ümumi ticarət həcmi təqribən 470 milyon dollar təşkil edir. İranın Azərbaycandan idxalı 30 milyon dollardan azdır. Orada neft və qazın payı praktiki olaraq sıfırdır. Təklif isə ondan ibarətdir ki, Azərbaycan İrana neft satсын və əvəzində Fars körfəzindən xaricə neft daşı-

lərindən boru kəməri ilə Təbrizə daşınır. Bu zaman İran illik təxmini 60 milyon dollarlıq neft daşıyır ki, bu, həm maliyyə, həm də enerji itkisidir”.

Onun dediyinə görə, İran təklif edir ki, əgər bu zavodun xammal ehtiyatının hamısı və ya bir hissəsi Azərbaycandan tədarük oluna bilsə, bunun müqabilində ölkənin cənubundan xam neft Bakının Fars körfəzindəki neft alıcılarına, o cümlədən Hindistan və Pakistana çatdırıla bilər: “Bu proses gündə bir neçə min barel neftin alınması və tankerlə Təbriz neft emalı zavoduna daşınması ilə başlaya, sonra isə boru kəmərinin tikintisinə gətirib çıxara bilər. İranın cənubundan Təbrizə neft kəmərinin olması həm də Azərbaycanın neft tədarükünü dayandıracağı təqdirdə neft emalı zavodunun fəaliyyətində heç bir axsama olmayacağına zəmanət verəcək”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Kallas hayları belə məyus etdi - Bakıdan İrəvana niyə getmədi

“Ermənistanın konyakdan başqa Qərbə verəcəyi heç nəyi yoxdur”

Almaniyanın aparıcı “Tagesschau” xəbər saytında Avropa İttifaqının (Aİ) xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi, Avropa Komissiyasının vitse-prezidenti Kaya Kallasın Azərbaycana səfərinə dair geniş məqalə dərc olunub.

“Bakı-Xəbər” qəzetində dərc olunmuş məqalədə bildirilir ki, Aİ rəsmisinin Bakıdan İrəvana səfər etməməsi və bu barədə heç bir aydın səbəbin göstərilməməsi Ermənistanda narahatlıqla qarşılanıb. Kallasın Bakıya səfəri, İrəvana getməməsi erməni mediasında Azərbaycanın Avropa məsələsində Ermənistanı qabaqladığı kimi izah olunur.

Bununla bağlı Armenianreport portalı yazır: “Kallası Qarabağ uğrunda müharibə aparən ölkəyə səyahət etməyin yanlışlığı barədə xəbərdar edənlərin irəli sürdükləri arqumentlər qüsurusuz idi. Lakin o, yenə də Bakıya getməyi seçdi. Üstəlik, o, nəinki Ermənistanı bu qədər düşmən münasibət bəsləyən bir

dövlətin paytaxtına səfər edib, həm də bu ölkəni açıq-aşkar tərifiyləyib və orada qaldığına görə sevincini bildirib”.

Bes Kallas İrəvana niyə getmədi?

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Kaya Kallasın Azərbaycana səfərinin tarixi və zamanı təsadüfi seçilməyib: “Avropa İtti-

faqının yüksək rütbəli nümayəndəsi Kaya Kallasın gəlişinin qısa müddət çərçivəsində razılaşdırıldığını düşünürəm. Eyni zamanda hesab edirəm ki, Ermənistanla sülh müqaviləsinin bağlanması görüşdə müzakirə olunsun da, çox güman ki, səfərin əsas məqsədi bu olmayıb. Avropa İttifaqı hazırda sürətlə özünün iqtisadi və hərbi təhlükəsizliyinin formalaşdırılması üçün işlər görməyə başlayıb. İttifaqda ol-

mayan Böyük Britaniya da bu istiqamətdə eyni siyasətin yürüdülməsi üçün danışıqlar aparır. Səbəb isə ABŞ-la strateji müttəfiqliyi saxlamaq şərti ilə Avropanın iqtisadi və hərbi müstəqilliyinə nail olmaqdır. Çünki ABŞ Prezidenti Donald Tramp ölkəsinin iqtisadi və xarici siyasət maraqlarını əsas götürərək Avropa İttifaqı ölkələrinə bir növ iqtisadi müharibə elan edib, həmçinin Rusiya-Ukrayna

müharibəsi gedişində Avropa Birliyindən fərqli siyasət yürütməklə yaxın müttəfiqlər arasında narazılıq yaradıb. Məhz bu səbəbdən Azərbaycan ittifaq üçün çox vacib olan ölkələr sırasına daxil olub. Əslində keçən il Avropa İttifaqı Komissiyasının Prezidenti Ursula von der Leyen Bakıya səfəri zamanı bu yöndə fikirlərini açıq söyləmişdi. Amma hazırda vəziyyət bir qədər də irəli getdiyindən yüksək rütbəli nümayəndənin səfərinə zərurət yaranıb. Çünki onlar Azərbaycanı birliyin enerji təhlükəsizliyi siyasətinin vacib qollarından biri kimi görürlər və bu sahədə davamlı və sabit əməkdaşlığın marağındadırlar”.

E.Mustafayev Kallasın İrəvana getməməsini bununla əlaqələndirir: “Əgər o, İrəvana da getsəydi, orada əsas mövzu sülh müqaviləsinin bağlanmasına mane olan səbəblər və s. müzakirə olunmalıydı. Bu da hesab edirəm ki, səfərin proqramı və mövzusu ilə üst-üstə düşməyib. Bakıda isə dediyim kimi, Cənubi Qafqazda ümumi vəziyyətə dair yəqin ki, müzakirə olub, amma əsas danışıqlar daha geniş siyasi və iqtisadi sferanı əhatə edib.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva burada, sadəcə, bir səbəb görür, o da Azərbay-

cana daha çox duyulan ehtiyacdır: “Avropa İttifaqının ali nümayəndəsi Kaya Kallasın Bakıdan sonra İrəvana səfər etməməsi onu göstərir ki, indi Qərbin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Ermənistanı yox, Azərbaycana ehtiyac var. Çünki Ermənistan Avropa Birliyi üçün “kart”, Azərbaycan isə Qərb üçün ümdə oyunçudur. Özü də Bakı etibarlı və sadıq oyunçu kimi təkə Qərbin yox, bütün qütblərin və oyunçuların rəğbətini qazanıb. İndi Ukrayna-Rusiya savaşı fonunda Avropanın Azərbaycanın qazına, neftinə böyük ehtiyacı hiss olunur. Ermənistanın Qərbə verəcəyi konyakdan başqa heç nəyi yoxdur. Qərbə isə konyak yox, şirin dil lazımdır ki, Azərbaycandan enerji təhlükəsizliyi məsələsində istədiyini ala bilsin. Məsələnin digər tərəfi isə Qərb İran, Türkiyə-İsrail münasibətlərinin tənzimlənməsi ola bilər ki, burada da Ermənistan hər hansı bir önəmə sahib deyil. Rəsmi Bakı isə əksinə, əsas açar fiqurdur. Bu baxımdan, Kaya Kallas Azərbaycandakı danışıqlardan sonra Ermənistanı getməyi lazım bilməyib. Çünki ali nümayəndə axtardığı bütün suallara məhz Bakıda cavab tapıb”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Depodaki zəhmətkeşlər

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Yaxud Əhməd müəllimə qoyulan investisiya

Öncə dünya zəhmətkeşlərini 1 may - həmrəylik günü bayramları münasibətilə səmimi qəlbən təbrik edirəm. Sovet vaxtı biz bu bayramı çox təntənəli şəkildə qeyd edirdik, guya zəhmətkeşlərə, əməyə kommunistlərin böyük hörməti var idi. Halbuki tam tərsinəydi. Müftəxorlar, bir ovuc partiya funksioneri eşşək boyda imperiyanın qanını sümürürdü, fəhlə-kəndlilərdən ibarət zəhmətkeşlər də it günündə yaşayırdı, əgər ona yaşamaq demək mümkün idisə. Bir də ziyalılar adlanan sinif var idi, onlar da əslində müftəxorlar qrupuna daxildi, Brejnev, Leninin şəninə şeir-meir yazıb, saxta xalqlar dostluğundan, əməyin insanı ucaltmasından-zaddan mahnı guppuldadıb özləri üçün kef edirdilər.

Ancaq sonra zəhləmətmişlər SSRİ-ni yıxdılar, zəhmətkeşlərin anası daha pis ağladı. İndi həmin fəhlə-kəndli sinfi üçün süni bayram belə qalmamışdır.

Ümumiyyətlə, elmi-texniki tərəqqi indiki temple get-sə, yaxın 50-100 ildə zəhmətkeşlərə heç ehtiyac olmayacaqdır. Robotlar, süni intellekt varlıların qulluğunda duracaq, zəhmət də tamam aradan qalxacaq. Kommünizm ideoloqlarından, yanılmıramsa, Engelsin bir əsəri var idi, "Meymündən insanın əmələ gəlməsində əməyin rolu" adlanırdı (yazını bitirəndə dəqiqləşdirdim, həqiqətən onun əsəridir). Hazırda tərsinə, əməksizliyin insanı meymuna çevirməsi dövrünə qədəm qoyuruq. İşsizlikdən meymunlaşırıq. Bir qrup isə normal iş-gücü olmadığı üçün TikTok-da meymunluq edir. Keçək mövzumuzu. O da elə zəhmətlə bağlıdır.

Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyi yanında Suların İstifadəsinə və Mühafizəsinə Dövlət Nəzarəti Xidmətinin rəisi (bu vəzifəni, idarənin adını yazanacan bütün sular kəsilir) Rafiq Aslanov Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin təşkil etdiyi ictimai dinləmədə bildirmişdi: "Su təsərrüfatı sahəsində doğrudan da hər şeyin yüksək səviyyədə və obyektlərin tam istismara yararlı olduğunu deyə bilmərəm. Bu obyektlərin əksəriyyəti sovet dönmində, 1970-80-ci illərdə tikilib". Sitanın sonu.

Təsəvvür edin, bizə rəsmi şəkildə etiraf olunur ki, su-kanalizasiya sistemlərinə 40 ildir baxan yoxdur. Bəs o zaman ən azı 2 subaşının - Oqtay Əsədov ("Azərsu"-nun müdiri olub) və Əhməd Əhmədzaadənin (bu da rayonlarda suvarmaya baxıb) vəzifə yüksəlişi, el dilində yazsam, özlərini tutması nə ilə izah olunur? Belə çıxır, 40 ildir bizim hökumət suya deyil, Oqtay və Əhməd müəllimlərə investisiya qoymuşdur. Əks halda, biri Milli Məclisin spikerliyinə, o biri də baş nazirin köməkçisi statusuna nə üçün qalxmışdılar? İndi də fəxri təqaüdü olmalıdırlar.

Yağış yağır, məlum olur ki, kanalizasiya sistemi köhnədir. Günəş çıxır, başımızı soxmağa kölgəlik tapmırıq, sən demə, ağaclar da keçmişdən qalmadı, quruyublar. Uşağa dərs keçilmir - məktəb köhnəmiş. Xəstələnib çəzirik - səhiyyə Nuh əyyamından qalıbmış. Və sairə və ilaxır. Yeni heç nə yoxdur. Hətta kimisə qazamata basanda da deyirlər "Həmm, 37-ci ildir". Məncə, bu, ümummilli partiyamızın adındakı "Yeni" sözünə xələl gətirir. Xalqımıza yeniliklər lazımdır.

Məsələn, metro idarəsi bunun yolunu düzgün müəyyən edibdir. Hər həftə paytaxt sakinləri yeniliklərlə sevindirilir. Bizə eskalatorun dişlərinin yağlandığı, depunun remontu, yaşıl xətdə qızarmalar və sairə haqda ətraflı informasiya çatdırılır.

Hərçənd şəxsən mənə bunların toz boyda faydası yoxdur. Depo tikilsə, bundan sərnəşinə nə? Sanki gecə orada qatar yox, biz gedib yatacağıq. Yaşıl xətt elə getdi, sarı belə gəldi, göy qurşağı oradan, Fatma nəne buradan... Guya sərnəşinlərə çox lazımdır bunları bilmək. Ancaq əsas xalqın qulağını doldurmaqdır, tunel, stansiya qayırmasan da olar.

Dövlətçilik belə inkişaf edir.

Rusiya rəsmiləri Kurskun Ukrayna "işğalı"ndan azad edilməsinə görə koreyalılara minnətdarlıq ediblər. Aydın ki, ehtiyac olmasaydı, Vladimir Putin "top öti" üçün Şimali Koreya diktatoruna ağız açmazdı. Belə çıxır, səfərbərlik işində gerçəkdən ciddi problem var.

Avrasiyaçı-filosof, ictimai-siyasi xadim Aleksandr Duqin isə hesab edir ki, Rusiya "koreyalılar tükənənə qədər" tam səfərbərlik elan etməlidir. "Biz çoxlu yeni döyüşçülər dünyaya gətirməli, 40 illik müharibələrə hazırlaşmalıyıq", - Duqin bildirib.

Onun sözlərinə görə, cəmiyyət həlli vacib problemlərə xüsusi diqqət yetirməlidir, çünki: "Yaxın 40-60 ildə Rusiya müharibə aparacaq. Belə müharibələrə hazırlaşmalıyıq! Ona görə yeni döyüşçülər və onların analarını dünyaya gətirmək lazımdır. Odur ki, xahiş edirəm, Rusiyada doğum səviyyəsini artırmaq üçün mübarizə kəskin şəkildə sürətləndirilsin. Qarşıdakı aylarda ümumi səfərbərlik barədə düşünün".

Duqin sıradan biri deyil. Onun qızgın "velikorus" ideoloqlarından və Kremldə sözü keçən şəxslərdən olduğu da məlumdur. Rusiyanın "qardaş və dindaş" Ukraynanın başına açdığı oyunlar, davam etdirdiyi işğalçılıq fonunda bu açıqlama xüsusi önəm kəsb edir.

Bu arada Rusiya qonşu Estoniyanı hədələyib. Belə ki, Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Estoniya hakimiyyətini Ukraynanın genişmiqyaslı işğalından "nəticə çıxarmağa" çağırıb. Bu barədə Zaxarova Estoniyada mayın 5-dən 23-dək keçiriləcək ən böyük beynəlxalq hərbi təlimləri şərh edərkən deyib.

Bir qədər əvvəl isə Zaxarovanın müdiri Sergey Lavrov Qazaxıstana dil uzatmışdı.

Göründüyü kimi, Moskvadan postsovet ölkələrinə təhdidlər səngimir. Bu baxımdan biz hansı nəticələr çıxarmalıyıq? Ukraynada atəşkəs əldə edildikdən sonra Rusiya necə olacaq? Moskva Estoniyanı hədələməklə qane olmayıb ona hücum edə bilərmə? Nəzərə alaq ki, bu Baltikyanı dövlət NATO üzvüdür, o halda, Rusiya NATO-ya hücum etmiş olacaq.

Bəs Rusiya 40-60 il ki-minlə vuruşmağa hazırlaşır? Duqin Putinin sözünü deyir?

Postsovet ölkələrinə qorxunc hədə - siyahıda Azərbaycan da var!

Moskvanın ətrafına təhdidləri səngimir - son bir ayda azı üç dövlətə dil uzadıb; Duqin Putinin sözünü deyir?

Yeri gəlmişkən, ABŞ-ın sabiq milli təhlükəsizlik müşaviri Con Bolton deyib ki, Putinin məqsədi təkcə Ukrayna ilə məhdudlaşmır, onun planları daha geniş coğrafiyanı əhatə edir: "Putin Rusiya imperiyasını bərpa etmək istəyir. Bu, təkcə Ukrayna deyil - Baltikyanı ölkələr, Belarus, Cənubi Qafqaz və Orta Asiya respublikaları da bu məqsədin tərkib hissəsidir. Belarus artıq faktiki olaraq Rusiyanın nəzarəti altındadır. Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan da eyni təsir dairəsindədir. O, bu ölkələri Rusiyanın tarixi imperiyasının bir parçası kimi görür".

Bolton əlavə edib ki, Rusiya Ukraynada müvəqqəti atəşkəsə razılaşsa belə, bu yalnız qısamüddətli olacaq: "Kreml yeni qüvvələr topladıqdan, ordusunu bərpa etdikdən və texniki imkanlarını gücləndirdikdən sonra hücumlara davam edəcək. Bu, Putinin uzunmüddətli strateji planıdır. Mən əmin deyiləm ki, Tramp bu böyük mənzərəni anlayır və ya başa düşsə belə, bu onun qərarlarına təsir edərmə..."

"Rusiya təhlükədir. Bu faktor tarixin bütün dövrlərində də nəzərə alınmalıdır" - "Yeni

Müsəvat"a **professor Qabil Hüseynli** belə şərh etdi. Onun sözlərinə görə, Rusiya imperialist maraqları olan dövlətdir, lakin SSRİ-dən də böyük deyil.

Professor hesab edir ki, burnu Ukraynada ovulan bu ölkənin əvvəlki gücü qalmayıb və hərbi-zorba ritorikası kənara çıxmağa heyi yoxdur: "Rusiya bu müharibədən şil-küt vəziyyətdə çıxacaq. Son sanksiyalar onun qonşularına, MDB ölkələrinə ehtiyacını getdikcə artırır. Amma hər zaman ayıq-sayıq olmalı, Rusiya ilə münasibətlərdə ağıllı siyasət yürütməliyik. Necə ki Azərbaycan Prezidenti kifayət qədər pragmatik, erudisiyalı, soyuq ağılla bu siyasəti həyata keçirir. Fikrimcə, Rusiya ilə münasibətləri ən ideal şəkildə Azərbaycan qurub və heç bir postsovet ölkəsi bizim kimi bacarmayıb".

Q.Hüseynlinin sözlərinə görə, Rusiyadan təhdidlər Kremlə dost qazandırmır: "Əgər qonşuya təzyiq edirsən-sə, uzaqla dostluq edəcək. Rusiyanın problemi postsovet məkəsinə təzyiqlə, təhdidlə yanaşmasıdır. Ona görə Gür-

cüstan, Ermənistan, Moldova, ən nəhayət, Ukrayna ondan məsafə saxladı. İndi də Qazaxıstan təhdid edilir, Lavrov Özbəkistanda rus dilinə yaradılan şəraitin zəifliyindən şikayətlənir, ardınca da Estoniya hədələnilir. Yeni Rusiya daim təzyiq etməklə çevrəsinə yanaşır. Bu da keçmiş sovet respublikaları üçün Qərbi cazibədar edir və bu qitəyə integrasiyaya can atırlar".

Professorun fikrincə, Rusiya yaxşı heç nə vəd edə bilmədiyi üçün Qərbə integrasiya istəyən bu dövlətlərə hücum edir, separatizmi dəstəkləyir, işğala əl atır, hədə-qorxu gəlir: "Belə Rusiya nə özünə xeyir verəcək, nə region inkişaf edəcək. Çinə baxın, hərbi ekspansiyaya əl atmır, ətrafını təhdid etmir, halbuki böyük hərbi potensialı var, amma iqtisadi güc olmağı üstün tutur. Rusiya isə eskalasiya ilə cəzalandırmaq istəyir".

Q.Hüseynli bununla belə, Rusiyanın hərbi doktrinadan iqtisadi doktrinaya keçidini qaçılmaz sayır, Ukrayna müharibəsinin onu buna məcbur edəcəyini proqnozlaşdırır.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

“Gürcüstan Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazişi üzrə danışıqların başa çatması ilə bağlı bəyanatı birmənalı olaraq alqışlayır. Hesab edirik ki, bu, təhlükəsiz və sabit Cənubi Qafqaz regionunun birgə yaradılması üçün gələcək birgə səyləri tələb edən mühüm prosesin başlanğıcıdır”.

Bunu Gürcüstan Prezidenti Mixeil Kavelaşvili erməni həmkarı Vaaqn Xaçaturyanla görüşdən sonra deyib.

“Gürcüstan neytral ölkə kimi regionda təhlükəsizliyi təmin etmək potensialına malikdir və Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşmasında maraqlıdır”.

Bunu isə Gürcüstan parlamentinin sədr müavini Giya Volski deyib. O, prezident Mixail Kavelaşvilinin Azərbaycana səfərindən bir neçə gün sonra Ermənistanla səfərini şərh edərkən deyib: “Hesab edirəm ki, hər iki ölkənin münasibəti oxşardır. Onların xarici işlər nazirləri bu yaxınlarda Tiflisə səfəri zamanı bizim xarici işlər nazirimizlə görüşdə də eyni münasibəti ifadə ediblər. Gürcüstan Prezidentinin gəlişi bizim tərəfimizdən belə münasibətin simvolidir. Qonşularla, xüsusən də strateji tərəfdaşlarla münasibətlərin inkişafı bizim üçün xüsusi maraq kəsb edir”.

Vitse-spikerin bu bəyanatından da məlum olur ki, gürcü prezidentin Bakı və İrəvan səfərində əsas məramlardan biri də Tiflisin vasitəçilik, yaxud görüşlər üçün ev sahibliyi istəkləri olub. Əslində “Qafqaz evi” ideyasından çıxış etsək, Gürcüstanın sülh prosesinə töhfə verməkdə daha səmimi olduğunu söyləyə bilərik. Rusiya, ABŞ və Avropa

Birliyindən fərqli olaraq, Tiflisin bu məsələdə xüsusi ambisiyası yoxdur.

Gürcüstan Prezidentinin Azərbaycanda və Ermənistanda keçirdiyi görüşlərin sülh danışıqlarına hansı təsirləri ola bilər? Bakının son iki şərti məlumdur, onları yerinə yetirmədən Cənubi Qafqaz məkanında danışıqlardan nə kimi nəticələr gözləmək lazımdır?

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Gürcüstan həqiqətən Ermənistanla Azərbaycan arasında sülhün yaranmasında maksimal dərəcədə maraqlıdır. Çünki hər iki ölkə ilə əməkdaşlıqdan, hər iki ölkənin arasında əlaqələrin yaranmasından Gürcüstanın götürəcəyi faydalar var: “Ayrılıqda bu gün Gürcüstan həm Azərbaycanla, həm də Ermənistanla yaxşı, hərtərəfli əməkdaşlıq münasibətlərindədir. Amma Gürcüstanda strateqlər yaxşı anlaşırlar ki, onun iki düşmənçilik münasibətində olan qonşusunun öz aralarında barışması Azərbaycanın və Ermənistanın iqtisadi-ticarəti potensiallarının birləşdirilməsi və bunların Gürcüstanın üzərindən reallaşdırılması Gürcüstana əlavə dividendlər gətirə bilər. Eyni zamanda Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanması bölgədə təhlükəsizliyə və sabitliyə

Kavelaşvilini Bakıdan İrəvana aparən səbəb - yeni gəlişmə

Gürcüstan Azərbaycanla Ermənistanı barışdırmaq üçün iş aparır

növbəti bir qarant yaratmaqla Gürcüstanın mənafeələrinə tam şəkildə cavab verir. Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normallaşmasında Gürcüstan maraqlı olduğunu indiyə qədər dəfələrlə müxtəlif jestlərlə ifadə edib. Eyni zamanda Azərbaycanın bu ölkədə Ermənistanla danışıqlar üçün platforma verməsi ilə bağlı mesajlarına biz Gürcüstandan anlayışlı müsbət reaksiya görmüşük. Hətta Gürcüstan açıq şəkildə dövlət edib ki, Azərbaycan və Ermənistan rəhbərləri Tiflisdə sülh danışıqları apara və hətta sülh sazişini burada imzalaya bilərlər. Həmçinin bu gün Cənubi Qafqazda problemlərin həlli və potensiallardan istifadənin ən gözəl formatlarından biri olan 3+3 formatının Gürcüstanın maraqları çərçivəsində olduğunu da anlayır. Sadəcə, Rusiya ilə bağlı bəlli problemlər üzündən hələlik müsbət qərar verməkdən çəkinir”.

Siyasi analitik qeyd etdi

ki, Gürcüstanın Ermənistanla təsir imkanları mövcuddur, amma həlledici deyil. Bu imkanlardan istifadə edib İrəvanı Bakı ilə sülh sazişi imzalamağa razı salmağa, həmçinin Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının çıxarılmasını şərtinin yerinə yetirilməsinin

zəruriliyinə inandırmağa çalışa bilər: “Çünki Bakının və İrəvanın sülh sazişini imzalaması bu iki ölkə qədər Gürcüstanın da mənafeələrinə uyğundur. Bu mənada Tiflisin bu gün Azərbaycan-Ermənistan sülh prosesində apardığı siyasətin səmimi olduğuna şübhə yoxdur. Gürcüstanın səylərinin is-

tənilən real nəticəyə gətirib çıxarması isə təkcə Gürcüstandan asılı deyil. Ona görə də Ermənistanla daha ciddi təsir edən böyük qüvvələr, dövlətlər də var ki, həmin qüvvələr İrəvana sülh sazişini imzalamağa imkan vermək istəyirlər”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Paşinyana terror təhdidi: “Səni onun taleyi gözləyir...”

Erməni mediası Paşinyanın öldürüləcəyindən yazır

Erməni mediası baş nazir Nikol Paşinyanın Filippinin sabiq prezidenti Rodriqo Dutertenin taleyini yaşayacağını yazıb.

“Duterte 6 il Filippinin prezidenti postunu tutaraq 3 minə yaxın insanın qətlinə səbəb olub, buna görə nə ölkə xalqı, nə də yeni hakimiyyət onu bağışlayıb, beynəlxalq ədalətə təhvil verib. Eyni aqibət 7 ildir hakimiyyətdə olan Nikol Paşinyanı da gözləyir. Paşinyan da ədalətə üzləşəcək - beynəlxalq, yoxsa milli, bu başqa məsələdir”, - “Hraparak” nəşrinin müəllifi Avetis Babacanyan qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, düzdür, Filippində insanlar yerli polis xüsusi təyinatlıları, “ölüm dəstələri” tərəfindən öldürülüb, Ermənistan isə “düşmənin başladığı müharibə nəticəsində” minlərlə itki verib: “Halbuki hökumət özü onu təhrik etməsəydi, daha çevik və ehtiyatlı xarici siyasət yeritseydi, müharibənin qarşısını almaq olardı. Bununla belə, hər iki halda biz öz səlahiyyətlərimizdən sui-istifadə edərək, cəmiyyətin şərinə sərf etmək nəticəsində minlərlə insan tələfatına səbəb olan, lakin oxşarlıq bununla bitən belələrlə ölkənin başın-

da dayanıq”.

Məqalədə daha son deyilir: “Nikol Paşinyanın hakimiyyətinin qurbanları hərbiçilər - çağırışçılar, zabıtlar, müqaviləli əsgərlər, könüllülər və mülki şəxslər olub. Paşinyan ordunu darmadağın edərək, Ermənistanla qarşı münaqişə kampaniya apararaq, danışıqlardan imtina etməklə... genişmiqyaslı müharibəyə səbəb olub. Nəticədə Ermənistan nəinki minlərlə itki verdi, həm də ərazi itkiləri verdi, Azərbaycan və Türkiyədən asılı vəziyyətə düşdü, artsaxı itirdi. Paşinyan Ermənistanın müttəfiqlərini dəyişir, Rusiya və Belarusla düşmənçilik edir, Ermənistanı Türkiyə və Azərbaycana doğru aparır. O, Rusiya prezidentini şəxsən təhqir etməyib, lakin o, Putinin Ermənistanla gələrkən həbsinə sanksiya verməli olduğu iddia edilən BCM-in nişanmasını imzalayıb”.

Bu tənqid və ittihamlarda nə qədər həqiqət payı var? Paşinyanın mövqeyi təhrikədi olmasaydı, müharibə başlamaya bilərdimi və Qara-

bağ hələ də işğal altında qalacaqdımı? Nikol Rusiyadan asılı vəziyyətə düşdü, artsaxı itirdi. Paşinyan Ermənistanın müttəfiqlərini dəyişir, Rusiya və Belarusla düşmənçilik edir, Ermənistanı Türkiyə və Azərbaycana doğru aparır. O, Rusiya prezidentini şəxsən təhqir etməyib, lakin o, Putinin Ermənistanla gələrkən həbsinə sanksiya verməli olduğu iddia edilən BCM-in nişanmasını imzalayıb”.

“Alyans” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, İkinci Qarabağ müharibəsinin başlanmasında Nikol Paşinyanın təhrikədi hərəkətləri müəyyən qədər rol oynadı: “Onun verdiyi bəyanatlar, tutduğu mövqe, davranışları sonda Ermənistanın məğlubiyyətinə gətirdi. Ən əsası Paşinyan bir şeyi anlamaq istəmədi ki,

müstəqillik dövründə Azərbaycan torpaqlarının işğal olunmasında həlledici rolunu Ermənistan yox, Rusiya oynayıb. Bunu anlamamağı son nəticədə Ermənistanın ağır məğlubiyyətinə gətirib çıxardı. Azərbaycan İkinci Qarabağ müharibəsinə tam hazırlıqla gəldi, Ermənistanın Tovuz təxribatına tam güc ilə cavab verməyərək bir az da erməniləri arxayınlaşdırdı və düzgün məqam seçərək əks-hücumu sentyabrın sonlarında başladı. Ancaq bununla belə, etiraf etmək lazımdır ki, Nikol Paşinyan sonrakı dövrdə bölgə və Ermənistan üçün müsbət

addımlar da atdı. Parisdə imzalanan sənəd, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin qəbul olunması bu istiqamətdə çox mühüm addım oldu. Sonradan Azərbaycanın antiterror əməliyyatı keçirməsi və ondan sonra ermənilərin könüllü şəkildə Qarabağı tərk etməsi zamanı da Paşinyan müəyyən mənada ədalətli və düzgün mövqe tutmağa cəhd göstərdi, açıq şəkildə dedi ki, ermənilərə qarşı heç bir zorakılıq tətbiq edilməyib. Bu gün də Ermənistan üçün, bölgəmiz üçün əhəmiyyətli olan düzgün addımlar atır, düzgün bəyanatlar verir və indiyə qədər heç bir erməni siyasətçisinin dilə gətirməyə cəsarət etmədiyi həqiqətləri söyləyir. “İstiqlal bəyannaməsi Ermənistan dövlətçiliyinə xidmət emir, dəyişdirilməlidir” deyir. O, Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərini yaxşılaşdırmağa cəhdlər göstərir, Rusiyadan uzaqlaşır. Bu addımlar son nəticədə onun üçün çox ciddi problemlər də yarada bilər və bu ehtimal çoxdur”.

Ekspertin sözlərinə görə, hadisələr göstərir ki, nə Avropa, nə ABŞ yaxın dövrdə Cənubi Qafqazda

aparıcı mövqe tuta bilməyəcəklər. ABŞ ən azı buna cəhd etmir, Avropanın da o gücü yoxdur. Bu səbəbdən **Nikol Paşinyanın indiyə qədər atdığı addımlar ona çox ciddi problemlər yarada bilər və müəyyən peşmançılıq məqamları da hərdən hiss olunur:** “Gələcəkdə onun məhkəmə qarşısında duracağına inanmıram. Ermənistan parlamentli respublikadır, Paşinyanın rəhbərlik etdiyi partiya kifayət qədər güclüdür və Paşinyan da hələ uzun müddət, çox güman ki, Ermənistan siyasətində qalmaqda davam edəcək. Əgər Sərkisyan və Köçəryan kimi cinayətkarlar Ermənistanda məhkəmə qarşısında durub cəza almadılarsa, Nikol Paşinyanın da belə bir aqibət yaşayacağı ehtimalı yoxdur. Paşinyan yeritdiyi siyasətlə, atdığı addımlarla öz xalqına yaxşılıq, yaxud pislilik edib, bu sualın cavabı yəqin ki, gələcəkdə veriləcək. Ancaq bu gün görünən odur ki, öz xalqı üçün çalışır, erməniləri yanlış addımlardan çəkəndirməyə cəhd göstərir, ənənəvi siyasətin, mövqeyin Ermənistanı fəlakətə aparacağını ermənilərə başa salmaq istəyir. Təəssüf ki, başa düşənlər o qədər çox deyil”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Azərbaycanda əkin sahələrində son iki ildə qeydə alınan azalma tədricən aradan qaldırılır. “Yeni Məşavət” Dövlət Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir ki, 2025-ci ilin yanvar-mart aylarında 122,2 min hektar sahədə yazlıq bitkilərin səpinə həyata keçirilib. Bu, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 0,5 faiz çoxdur. Bildirilir ki, 3 ayda 24,0 min hektar sahədə dənli və dənli paxlalı bitkilər (ondan 5,1 min hektarı dən üçün qarğıdalı), 26,9 min hektar sahədə tərəvəz, 26,1 min hektar sahədə kartof, 3,9 min hektar sahədə bostan bitkiləri, 3,1 min hektar sahədə dən üçün günəbaxan, 1,6 min hektar sahədə şəkər çuğunduru, 0,1 min hektar sahədə pambıq, 33,1 min hektar sahədə çoxillik otlar və 3,4 min hektar sahədə birillik otlar əkilib.

Məlumatdan aydın olur ki, yazlıq buğda əkinləri 2024-cü ildəki 584,3 hektardan bu il 93,1 hektara qədər (azalma 84,1 faiz), kartof əkinləri 27 141,3 hektardan 26 110,1 hektara (3,8 faiz), tərəvəz əkinləri 27 285,9 hektardan 26 877,0 hektara (1,5 faiz) qədər azalıb. Əvəzində vələmir (yulaf) əkinləri 5 067,9 hektardan 5 924,8 hektara (artım 16 faiz), dən üçün qarğıdalı əkinləri 2 985,5 hektardan 5 053,4 hektara (69,3 faiz), dən üçün günəbaxan əkinləri 1595,9 hektardan 3 075,5 hektara (artım 92,7 faiz), bostan bitkiləri 3 472,4 hektardan 3 891,4 hektara (12,1 faiz), şəkər çuğunduru əkinləri 1 352,2 hektardan 1 564,9 hektara (15,7 faiz) çatdırılıb.

Qeyd edək ki, bu ilin məhsulu üçün dən və yaşıllıq yem üçün payızlıq bitkilər əkinlərində azalma olub. Bu il yanvar ayının 1-i vəziyyətinə 941,7 min hektar sahədə belə səpin işləri aparılıb. Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumata görə, səpin aparılmış sahənin 99,0 faizini və yaxud 932,2 min hektarını dən üçün payızlıq bitkilər təşkil edib ki, onun da 505,5 min hektarı buğda, 426,6 min hektarı arpa, 0,1 min hektarı isə çovdar əkinlərinin payına düşür. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə dən üçün payızlıq bitkilərin səpin sahəsi 8,2 faiz, o cümlədən buğdanın səpin sahəsi 15,5 faiz azalıb, arpanın səpin sahəsi 2,3 faiz artıb.

Buğda əkinlərinin azalmasının səbəbləri barədə sualı cavablandıraraq **kənd təsərrüfatı naziri Məcnun Məmmədov** bunun dürrüsləşdirmə və iqlim şərtləri ilə bağlı olduğunu deyib: “2024-cü il statistikasında əkin sahələri üzrə göstəricilərin azalması dürrüsləşmə ilə əlaqədardır. Artıq müəyyən sahələrdə məhz illər üzrə dəmyə əkinlərində məhsul yaxşı səviyyədə olmadığının görə insanlar əkindən qaçırlar. Buna paralel olaraq biz bu ildən bəzi addımlar atmağı planlayırıq. Cənab Prezident İlham

yəri 12 milyard 995,2 milyon manat təşkil edib. Bunun 6 milyard 832,9 milyon manatı heyvandarlıq, 6 milyard 162,3 milyon manatı isə bitkiçilik məhsullarının payına düşüb. 2023-cü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatının istehsalı 1,5 faiz, o

ması gözlənilir. Buna azad olunan ərazilərdə torpaqların Azərbaycan Prezidentinin 2024-cü il 27 noyabr tarixli Fərmanının 4.1-ci bəndi və Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 26 dekabr tarixli qərarı ilə təsdiqlənən “Azərbaycan Respublikasının iş-

verildiyini bildirib. Nazir müavininin sözlərinə görə, azad edilmiş ərazilərdə aqrar sahə subyektləri ilə qısamüddətli müqavilələr bağlanır. İki gün əvvəl Zəngilan rayonu Ağalı kəndi üzrə kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların əkin məqsədli

olunmuş ərazilərdə genişləndirilməsi planlaşdırılır. O qeyd edib ki, **Ağalı üzrə torpaqların əkin məqsədli istifadəyə verilməsi üçün kənd sakinlərindən müraciətlərin qəbulu bu ilin mart ayında Elektron Kənd**

Əkin sahələri genişlənir: kənd təsərrüfatı istehsalı artır

Əliyev tərəfindən imzalanmış fərmanda dincə qoyulmuş subsidiyası nəzərdə tutulub. Bu ona görədir ki, dəmyə əkinlərində hər il eyni bitkinin ekilməsi istər-istəməz həm rütubət, həm də məhsuldarlıq itkisinə gətirib çıxarır”.

Qeyd edək ki, 2023-cü ilin eyni dövründə 2024-cü ilin məhsulu 1 milyon 25,4 min hektar sahədə dən və yaşıllıq yem üçün payızlıq bitkilər səpilmişdi. Səpin aparılmış sahənin 99,0 faizini və yaxud 1 milyon 15,6 min hektarını dən üçün payızlıq bitkilər təşkil etmişdi. Onun 598,3 min hektarı buğda, 417,1 min hektarı arpa, 0,2 min hektarı isə çovdar əkinləri olub. Beləliklə, əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə dən üçün payızlıq bitkilərin səpin sahəsi 4,6 faiz, o cümlədən buğdanın səpin sahəsi 9,9 faiz azalıb, arpanın səpin sahəsi 4,3 faiz artmışdı.

Ötən illərdə əkinlərin azalması ilə yanaşı, ölkənin kənd təsərrüfatında artım sürəti də zəifləmişdi. Rəsmi statistikaya əsasən 2024-cü il üzrə kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun faktiki qiymətlərlə də-

cümlədən heyvandarlıq məhsulları üzrə 1,7 faiz, bitkiçilik məhsulları üzrə isə 1,1 faiz artıb. Halbuki 2023-cü ildə 2022-ci ilə müqayisədə kənd təsərrüfatının istehsalı 3,0 faiz, o cümlədən heyvandarlıq məhsulları üzrə 3,2 faiz, bitkiçilik məhsulları üzrə isə 2,7 faiz artmışdı.

Bitkiçilik sahəsində məhsul istehsalının artım sürəti bu ilin birinci rübündə yüksəlib. Belə ki, ilk 3 ayda əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu 1,9 faiz, o cümlədən heyvandarlıq məhsulları istehsalı 1,2 faiz, bitkiçilik məhsulları istehsalı 13,0 faiz artıb. Təsərrüfatlarda yanvar-mart aylarında 110,1 min ton və yaxud keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 14,0 faiz çox tərəvəz məhsulları istehsal edilib. 2024-cü ilin eyni dövründə bitkiçilik sahəsində cəmi 2,9 faizlik artım qeydə alınmışdı.

Ötən il işğaldan azad olunan ərazilərdə də əkin sahələrinin azalması qeydə alınmışdı. Lakin bu ildən prosesin artımla əvəz olun-

ğaldan azad edilmiş ərazilərdə kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların kənd və qəsəbə sakinlərinə güzəştli şərtlərlə icarəyə verilməsi Qaydaları” əsasında icarəyə verilməsi prosesinin başlanması təkan verir.

Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsində “Aqrar sektorda sahibkarlığa dəstək: nəticələr və perspektivlər” mövzusunda keçirilən ictimai dinləmədə kənd təsərrüfatı nazirinin müavini İlham Qədimovanın verdiyi məlumata əsasən, azad edilmiş ərazilərdə kənd təsərrüfatının bərpası diqqət mərkəzindədir: “Bu sahədə yeni dəstək mexanizmlərinin formalaşdırılması və tətbiqi qarşıya vəzifə kimi qoyulub. Azad edilmiş ərazilərdə kənd təsərrüfatı təyinatlı 4,7 min hektar ərazi ayrı-ayrı subyektlərə icarəyə verilib”.

O, Zəngilan rayonunda kənd təsərrüfatı təyinatlı 2220 hektar (o cümlədən 720 hektar öyrüş), Qubadlı rayonunda isə 2000 hektar torpağın aqrar sahədə fəaliyyət göstərənlərə uzunmüddətli - 40 illik icarəyə

istifadəyə verilməsi üçün kənd sakinləri ilə icarə müqavilələrinin imzalanması mərasimi keçirilib. Qaydalara əsasən, istifadəsinə torpaq sahələri verilmiş kənd sakinləri torpaqlardan təyinatına uyğun istifadə etməli, bu ərazinin iqlim şəraitinə uyğun, mütəxəssislərin tövsiyə etdikləri bitkiləri yetişdirməli, yalnız sertifikatlı toxum və tinglərdən istifadə etməli, torpaqların mühafizəsi, keyfiyyətinin qorunması, bərpası və yaxşılaşdırılması üçün müvafiq aqrotexniki tədbirlər görməlidirlər. Müəyyən olunmuş qaydalara (öhdəliklərinə) əməl etməyən sakinlərlə bağlanan icarə müqavilələrinə xitam verəcək, torpaq sahələri təyinatına uyğun istifadə üçün digər kənd sakinlərinin istifadəsinə verəcək. Qeyd edək ki, torpaq sahələri suvarılan ərazilər olub, əkin üçün hazır vəziyyətə gətirilmiş kənd ətrafında yerləşən torpaqlardır. Ağalı kəndində birillik və çoxillik bitkilərin ekilməsi nəzərdə tutulur. Əkin sahələrində müasir damlama və çiləmə suvarma sisteminin olması tələb edilir. İcarə müqavilələrinin müddəti birillik bitkilər və yonca üçün 2 il, çoxillik bitkilər üçün 5 il təşkil edir. Növbəti illərdə torpaqdan səmərəli istifadənin nəticəsinə uyğun olaraq müqavilələrin müddəti uzadıla bilər.

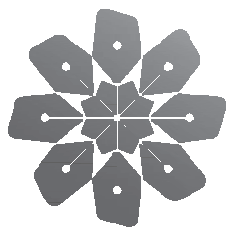
M.Məmmədov aprelin 30-da Zəngilanda keçirilən Aqrar Biznes Festivalında bildirib ki, dövlət və fermerlərin birgə əməkdaşlığı sayəsində Ağalı kəndi əkin məqsədli torpaq istifadəsində ilk nümunə olacaq, bu modelin işğaldan azad

Təsərrüfatı İnformasiya Sistemi (EKTİS) ilə aparılıb: “Ümumilikdə kənd sakinlərindən 74 müraciət daxil olub. Onlar təhlil edilib, şərtlərə cavab verən 68 müraciət təsdiqlənib. İlk 3 kooperativlə torpaq istifadə müqavilələri imzalandı. İnanıram ki, dövlətin torpağı əkinə hazır vəziyyətə gətirdiyi və infrastrukturla təmin etdiyi bu ərazilərdə fermerlərimiz məhsul istehsalına yaxın gələcəkdə başlayacaqlar. Ağalıda nazirliyin elmi-tədqiqat institutları sınaq əkinini həyata keçirir. Fermerlərə müxtəlif bitki növlərinin yetişdirilməsini, məhsuldarlığı göstərəcəklər”.

Nazir əlavə edib ki, 2026-cı ilin sonuna qədər dövlət proqramı çərçivəsində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 44 kəndin salınması və onların əhalisinin qaytarılması nəzərdə tutulub: “Bu kəndlərdə torpaqların fermerlərin birgə qurduqları kooperativlərə təhkim edilməsi planlaşdırılır”.

Tədqiqatçı deyir ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə torpaqlardan kənd təsərrüfatı istehsalı məqsədilə istifadə üçün müasir yanaşmanı əks etdirən tələblər müəyyənləşdirilib. Bura ilk növbədə sudan qənaətli istifadəyə əsaslanan suvarma sistemlərindən istifadə, həmçinin aqrotexniki qulluq məsələləri aiddir. Azərbaycanın global iqlim dəyişikliklərinə ən çox məruz qalan ölkələrdən biri olduğunu nəzərə alsaq, bu məsələlərin növbəti dövrdə ölkə üçün ən mühüm çağırışlara çevrildiyini söyləmək olar.

 Dünya SAKIT, “Yeni Məşavət”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Son illər dünyada geniş yayılan TikTok “fırtına”sı uşaqlardan da yan keçməyib. Hazırda yaş məhdudiyyəti olmadığı üçün uşaqlar rahat şəkildə bu sosial şəbəkədə özünə hesab açıb, arzuladıqları kontentə rahatlıqla baxa bilirlər. Uşağına nəzarət edə bilən valideynlər bunun qarşısını alır. Edə bilməyənlər isə onları ciddi təhlükənin ortasına buraxmış olur.

Amma dünya ölkələrində buna qarşı mübarizə pik həddə çatıb. Pakistan vətəndaşı əxlaqsız kontent səbəbindən TikTok-a qarşı məhkəmə iddiası qaldırıb. İddiada sosial şəbəkənin İslamın hökmlərinə və Pakistan mədəniyyətinə zidd olan siyasət yeritdiyi bildirilib. Xüsusən də TikTok tərəfindən LGBT-nin təbliğinin mill-mənəvi dəyərlərə əks olduğu qeyd edilib.

Pakistan məhkəməsi ölkədə TikTok sosial şəbəkəsinin iyulun 8-dək qadağan olunması barədə qərar çıxarıb. Bundan öncə ötən ilin oktyabrında TikTok-a qarşı Pakistan Telekommunikasiya Agentliyi tərəfindən də “əxlaqsız kontent” səbəbilə müvəqqəti qadağa tətbiq olunmuşdu. Pakistandan qabaq isə 2020-ci il martın 11-dən aprelin 1-dək adicəkilən şəbəkə Hindistan məhkəməsi tərəfindən qadağan edilmişdi.

Avropa Komissiyası yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün risklə bağlı narahatlıqlar səbəbi ilə yeni rəqəmsal xidmətlər qanunu çərçivəsində yaxın həftələrdə TikTok sosial şəbəkəsi ilə bağlı araşdırmaya başlayacaq. Bundan əvvəl Estoniya teleqram mesencerinə dair tənzimləməni gücləndirmək üçün Avropa Komissiyasına

təkliflər göndərib.

Bundan başqa, Çin hökuməti uşaq və yeniyetmələrin TikTok-a girməsinə birbaşa nəzarət edir və 15 yaşdan aşağı uşaqların gündə cəmi 40-45 dəqiqə bu platformaya çıxışı var. Pakistan, Dubay, Səudiyyə Ərəbistanı, böyük müsəlman dövlətləri, eləcə də Yaponiyada TikTok-a ancaq xüsusi “VPN” vasitəsilə daxil olmaq mümkündür.

TikTok yetkinlik yaşına çatmayan uşaqların proqramdan istifadəsinin qarşısını ala bilmədiyinə və onların məlumatlarından sui-istifadə etməsinə görə İngiltərədə təxminən 16 milyon dollar cərimələnib. İnformasiya Komissarlığı İdarəsi bildirib ki, 13 yaşından kiçik 1,4 milyon britaniyalı uşaq TikTok-un yaş həddini aşaraq proqramdan istifadə edə bilib. “Uşaqlarımızın fiziki dünyada olduğu kimi rəqəmsal dünyada da təhlükəsiz olmasını təmin etmək üçün qanunlar mövcuddur. TikTok bu qanunlara əməl etməyib”, - deyər Böyük Britaniyanın informasiya komissarı Con Edvards açıqlamasında qeyd edib.

TikTok isə iddiaları rədd edərək bildirib: “Biz 13 yaşdan kiçikləri platformadan uzaq tutmaq üçün böyük sərmayələr

Uşaq və gənclər

Uşaqları Tik Tok-un pəncəsindən necə xilas etməli - çıxış yolu

Dünyada valideynlər, məktəblər məhkəməyə müraciət edir, Azərbaycanda isə...

qoyuruq və 40 000 nəfərlik təhlükəsizlik komandamız platformanı cəmiyyətimiz üçün təhlükəsiz saxlamaq üçün gecə-gündüz işləyir”.

Bəs Azərbaycanda bunun qarşısını almaq üçün nələr edilə bilər?

Ölkəmizdə uşaqların qorunması ilə bağlı qanunvericilik var. Son illərdə qəbul olunan qanunlardan biri də uşaqların zərərli informasiyalardan qorunmasıdır. Həmin qanunun müddəalarına görə, TikTok uşaqların istifadəsi üçün məhdudlaşdırılmalıdır. Yeni TikTok-da uşaqların psixologiyasına, əqli inkişafına təsir edəcək, səhv qərarlar verməsinə yola açacaq kifayət qədər informasiyalar var.

Dünyada bununla bağlı bir-mənalı fikir yoxdur. Məsələn, Avropa Çempionatı keçirilir və onun baş sponsoru TikTok-dur. Bunun səbəbi ondadır ki, inkişaf etmiş ölkələrin eksəriyyətində uşaqların internetdə təhlükəsizliyinin qorunması üçün yetərinə addımlar atılıb, mexanizmlər müəyyən olunub. İnkişaf etmiş ölkələrin eksəriyyəti uşaqların internetdən istifadədə olan problemləri 5-10 il öncə hökumət, provayderlər, vətəndaş cəmiyyəti, valideynlər, uşaq təşkilatları, təhsil sahəsi birləşib həll ediblər. Buna görə də həmin ölkələrdə

TikTok o qədər də təhlükə törətmir.

Ekspertlər hesab edir ki, TikTok-dan tamamilə imtina etmək doğru deyil. Bəzi valideynlərin rəqəmsal savadlılığı yetərli olmadığı üçün Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi, qeyri-hökumət təşkilatları, təhsil müəssisələri, valideyn qurumları birləşib bu məsələni həll etməlidirlər. Elə təşkilat, qurumlar var ki, onlar TikTok-dan istifadə edib pullar qazanır. Bu, biznes sektoru üçün anlaşılındır. Təbii ki, TikTok-u kökündən baltalamaq da düzgün addım deyil. Eyni zamanda digər sosial şəbəkələrdə də uşaqlarla bağlı təhlükəsizlik qorunmur. Amma onlar TikTok sosial platforması qədər populyar deyil. Aidiyyəti qurumlar öncə TikTok barədə addımlar atsa, daha yaxşı olar.

Qanunvericilik bazasının müddəalarına görə, TikTok uşaqlar üçün qadağan olunmalıdır. Yeni TikTok-da uşaqların psixologiyasına, əqli inkişafına təsir edəcək, səhv qərarlar verməsinə yola açacaq kifayət qədər informasiyalar var.

İnkişaf etmiş ölkələrin eksəriyyətində uşaqların internetdə təhlükəsizliyinin qorunması üçün yetərinə addımlar atılıb, mexanizmlər müəyyən olunub.

İnkişaf etmiş ölkələrin eksəriyyəti uşaqların internetdən istifadə ilə bağlı problemləri 5-10 il öncə hökumət, provayderlər, vətəndaş cəmiyyəti, valideynlər, uşaq təşkilatları, təhsil sahəsi birləşib həll edib. Buna görə də həmin ölkələrdə TikTok o qədər də təhlükə törətmir. Azərbaycanda isə hələ bu problemlər indi işıqlandırılır. Bir nüansı qeyd etmək olar ki, biz bu problemi təhsildə həll etmişik. Necə Avropa bu problemi cəmiyyətdə həll edibse, biz də təhsildə həll etmişik. Bütün təhsil sektoruna gedən internet xüsusi proqram təminatı ilə süzgəcdən keçirilir.

Psixoloqlar isə deyir ki, TikTok videoları uşaqların zorakılıq, söyüş, bayağı ifadələr, cinslilik, cinsi və psixi istismar və s. kimi yollara sürükləyir. Uşaqlar bu cür videoları çox rahatlıqla çəkib paylaşa bilirlər. İs-

tifadəçilərin məxfi kimlik bilgilerini ələ keçirmək bu proqramda daha asandır. Uşaq və yeniyetmələrimiz bir tərəfdən də bu yolla təhlükəli, psixopat insanların təsirinə məruz qala bilərlər.

Amma bundan çıxış yolları da var. Ekspertlər hesab edir ki, valideynlər bu proqramların müxtəlif filtrləmə, istifadəni məhdudlaşdırma funksiyalarını öyrənib onları aktiv etsələr, daha yaxşı olar. Ən yaxşı versiyalardan biri kimi uşaqlarla birlikdə bu proqramlardan istifadə etməkdir. Birlikdə videolar çəkmək, şəkillər hazırlamaq və s. faydalı olar. Bu yolla onları nəzarətdə saxlamaq daha rahat olacaq. Mütəlx uşağın internetdən, telefondan, xüsusən sosial şəbəkələrdən istifadəsinə müəyyən saat aralığında icazə verilməlidir. Bunu isə öncədən uşaqla uyğun bir dillə danışmaq lazımdır.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

BDU-nin məzunları iş tapa bilir? - rəqəmlər

Ali təhsil müəssisələrinin məzunlarının əmək bazarına integrasiyası təkcə təhsilin uğuru deyil, həm də ölkənin iqtisadi inkişafı və insan kapitalı siyasətinin effektivliyini əks etdirən mühüm göstəricidir. Universitetlərin məzunları ixtisaslarına uyğun şəkildə işlə təmin olunmadıqda, bu, həm təhsil sistemindəki struktur problemlərə, həm də əmək bazarındakı balanssızlığa işarə edir. Azərbaycanda son illər sözügedən sahədə müəyyən addımlar atılsa da, müxtəlif universitetlər üzrə məzunların işlə təminat göstəriciləri arasında ciddi fərqlər müşahidə olunur.

Modern.az Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən hazırlanan “Məzunların məşğulluq

reytingi”ndən əldə etdiyi məlumat əsasında bu dəfə Bakı Dövlət Universitetinin məzun-

ları ilə bağlı vəziyyəti araşdırıb.

Məlumata görə, 5 il ərzində universitetdən məzun olanların ümumi sayı 14 min 524 nəfərdir ki, onların da 8 min 173-ü işlə təmin olunub.

Məzunların eksəriyyəti aylıq gəliri 400 manat olan iş yerlərində çalışır. İşlə təmin olunanların əsas hissəsi özəl sektorda fəaliyyət göstərir. Belə ki, qeyri-dövlət sekto-

runda çalışan məzunların ümumi sayı 5 min 351 nəfərdir, bu da məzunların 69.6 faizini təşkil edir.

Universitetin ən çox məzunu olan ixtisası hüquqşünaslıqdır. Belə ki, 5 il ərzində hüquqşünaslıq ixtisası üzrə 1022 nəfər məzun olub ki, onların da 599-u işlə təmin olunub. Bu da ümumi məzunların 58 faizini təşkil edir.

Digər ixtisaslar üzrə vəziyyət aşağıdakı kimidir:

İnformatika müəllimliyi - 670 məzunun 398-i (59 faiz) işlə təmin olunub;

Riyaziyyat müəllimliyi - 529 məzunun 250-si (47 faiz) işlə təmin olunub;

Beynəlxalq münasibətlər - 508 məzunun 226-sı (44 faiz) işlə təmin olunub;

Coğrafiya müəllimliyi - 483 məzunun 310-u (64 faiz) işlə təmin olunub;

Fizika müəllimliyi - 483 məzunun 236-sı (48 faiz) işlə təmin olunub;

Kompüter elmləri - 462 məzunun 293-ü (63 faiz) işlə təmin olunub;

Dünya iqtisadiyyatı - 422 məzunun 248-i (58 faiz) işlə təmin olunub.

Məzunların eksəriyyəti banklarda və ümumi xarakterli dövlət idarəetmə sahələrində çalışır.

Azərbaycanlı məşhur iş adamı xeyli tələbəni aldadıb - şok iddia

“AQA Şirkətlər Qrupu” tələbələrə vəd etdiyi təqaüdü vermir.

Publika.az xəbər verir ki, bu barədə “Azərbaycan Universitetləri” sahifəsi paylaşım edib.

Bildirilib ki, “AQA Şirkətlər Qrupu” ötən il tələbələr arasında

“Demir Ay” adlı təqaüd üçün müsabiqə elan edib. Qalib gələn tələbələrə isə il boyunca hər ay 250 AZN təqaüd vəd edilib.

Ancaq aradan böyük müddət keçməsinə baxmayaraq şirkət tələbələrin təqaüdlərini ödəmir. Tələbələrə müxtəlif vədlər verilsə də, bu qədər vaxt ərzində yalnız 1 ay ödəniş edilib.

Tələbələr bu aylar ərzində öz narazılıqlarını bildirsələr də, şirkətdən heç bir cavab verilməyib.

Qeyd edək ki, “AQA Şirkətlər Qrupu”nun təsisçisi tanınmış iş adamı Aydın Demircinin oğlu, şirkətin vitse-prezidenti Qafar Demirci ötən ilin sonunda DİN-in Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsi tərəfindən həbs edilmişdi. İttihama görə, “plazalar kralı” kimi tanınan Q. Demircinin rəhbərlik etdiyi “Monte Ferro” şirkəti Şəkinin iki kəndini əhatə edən meşəlik ərazilərdə müxtəlif növ ağacları qanunsuz kəsib. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 259.3-cü (ağacların kəsmə-qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən xeyli və külli miqdarda ziyan vurmaqla) maddəsi ilə ilk ittiham elan edilib.

Hadisədən sonra “AQA Şirkətlər Qrupu”nun təsisçisi, tanınmış iş adamı Aydın Demirci ağacları kəsərək təbiətə vurduqları külli miqdarda ziyana görə üzr istəmişdi. Demirci 8 milyonluq ziyanı ödədiyi üçün barəsindəki həbs qərarı ləğv edilib.

Elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədlinin Azərbaycan elmlər doktoru mərhələsinin əleyhinə çıxışı günlərdir ki, müzakirələrə səbəb olub. O bildirib ki, dünyanın heç bir yerində - normal ölkələrdə, ümumiyyətlə, elmlər doktoru yoxdur, bizdə var.

Qeyd edək ki, təhsil camiasında nazirlik rəsmisinin təklifini dəstəkləyənlər də olub. **Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zaur Əliyev** deyib ki, Avropada doktoranturanın ikinci pilləsi - elmlər doktoru üzrə qəbul artıq keçirilmir, bizdəki fəlsəfə və elmlər doktoru pillələri Rusiyadakı doktorantura sistemine uyğunlaşdırılıb:

"Xaricdə elmi adları universitetlər verir. Beynəlxalq qaydalarda müdafiə şurasına konkret mövzunu bilən 5-6 nəfər cəlb olunur, real iş aparılır. Hamı mövzunu, söhbətin nədən getdiyini dərinlən bilir. Bizdə isə müdafiə şuralarımızın formalaşması prinsipi də köhnədir, formalıdır. Elmi müdafiə şurasına onlarla mövzu haqqında çox səthi biliyi olan adamlar yığılır, elmi adların verilməsi sırf formal xarakter daşıyır. Xırda xərcləri çıxsaq, elmlər doktoru elmi dərəcəsinə almaq üçün alimə azı 10 min manat pul lazımdır. Sonra isə müdafiə prosesində sənd işlərinə də 2 min manat. Niyə mən bu qədər pulu verib elmlər doktoru elmi dərəcəsi almalyam ki, sonda 60 manat fəlsəfə doktoru elmi dərəcəmə +40 manat əlavə ediləcək?"

İqtisad elmləri doktoru, professor Zahid Məmmədov isə mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə bunları deyib: "Son günlərdə elmi fəaliyyətdə bulunmayan bəzi şəxslər elmlər doktoru dərəcəsinin "dünyada mövcud olmadığı" qeyd edərək, fikirlərinin

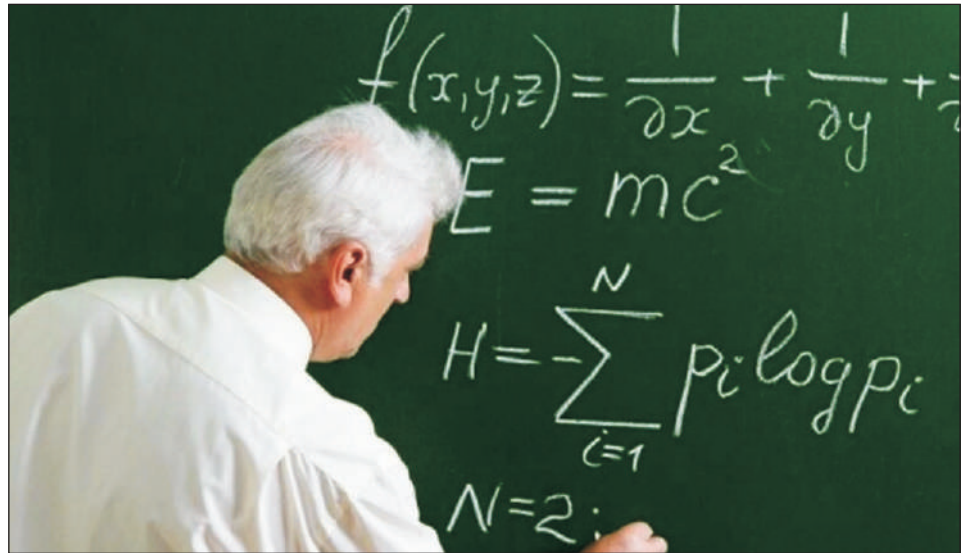
akademik məsuliyyət daşdığını bilmirlər. Bu kimi fikir və bəyanatlar yalnız şəxsi mövqeyə kimi qiymətləndirilə bilməz.

İlk növbədə vurğulamaq lazımdır ki, "elmlər doktoru" elmi dərəcəsi postsovet ölkələrindən Rusiya, Belarus, Qazaxıstan və s. ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda, "Elm haqqında" Qanunda "yüksekixtisaslı elmi kadr - fəlsəfə doktoru və ya elmlər doktoru elmi dərəcəsinə malik olan şəxs" kimi təsbit olunub, yəni elmi ixtisaslaşmanın və yüksək səviyyəli akademik fəaliyyətin rəmzidir. Bu sistem Qərbi ölkələrindəki "habilitation" modelləri ilə müqayisə edilə bilən, lakin tarixi və hüquqi cəhətdən fərqli əsaslara söykənən bir yanaşmadır. Belə dərəcənin beynəlxalq sistemdə fərqli adlarla tanınması, onun heç bir şəkildə etibarsız və ya qeyri-ləğv edilmiş olduğu anlamına gəlmir. Əksinə, bu, müxtəlif ölkələrin elmi ənənələrinin zənginliyindən və müxtəlifliyindən xəbər verir. Odur ki, elmlər doktoru dərəcəsinə "dünyada yoxdur" demək kökündən yanlışdır - o, sadəcə, fərqli adlarla və formalarda mövcuddur.

Nəticə olaraq, belə həssas məsələlərə münasibət bildirərkən, şəxsi mövqeləri deyil, dövlətin maraqlarını və qəbul olunmuş rəsmi sənədlər rəhbər tutulmalıdır. Elmi dərəcələrin nüfuzuna kölgə salmaq yox, əksinə, onları daha da möhkəmləndirmək və gücləndirmək olmalıdır".

Elmlər doktoru dərəcəsi ilə bağlı qalmaqal - haçalanan rəylər

Professor: "Elmlər doktoru dərəcəsi "dünyada yoxdur" demək kökündən yanlışdır"

Təhsil üzrə mütəxəssis Kamran Əsədov da mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə deyib ki, hazırkı sistemdən - yeni Ali Attestasiya Komissiyasının (AAK) inzibati nəzarəti altında elmi dərəcələrin verilməsindən - universitetlərin öz müstəqil elmi dərəcəvermə modelinə keçmək üçün mərhələli və idarəolunan bir plan hazırlanmalıdır: "Bu keçid birbaşa və kəskin şəkildə deyil, tədricən və nəzarətli

şəkildə həyata keçirilməlidir ki, elmi keyfiyyət zəifləməsin və universitetlər bu funksiyanı effektiv daşıya bilsinlər. Birinci mərhələ olaraq, Azərbaycanın aparıcı universitetləri pilot universitetlər qismində seçilməlidir. Bu universitetlərdə "Elmi Dərəcəvermə Şuraları" qurulmalı, kadr potensialı, maddi-texniki baza və beynəlxalq əməkdaşlıq imkanları nəzərə alınaraq akkreditasiyadan keçirilməlidir. Akkreditasiyanı

Elm və Təhsil Nazirliyinin nəzdində yaradılacaq "Elmi Keyfiyyət Agentliyi" həyata keçirməlidir. Bu agentlik yalnız texniki akkreditasiya funksiyası daşımalı, universitetlərin daxili elmi qərarlarına müdaxilə etməməlidir. İkinci mərhələdə, pilot universitetlərdə müdafiə prosedurları tam açıq şəkildə tətbiq olunmalıdır. Müdafiə dissertasiyaları onlayn platformalarda yerləşdirilməli, müdafiələr ictimaiyyətə açıq keçirilməli,

opponet rəyləri və dissertasiya haqqında əvvəlcədən ictimai rəy toplama prosesi təmin olunmalıdır. Müdafiə edən şəxsin işində plagiat aşkarlanarsa və ya müdafiə prosesi beynəlxalq normalara uyğun olmazsa, həmin universitet müvəqqəti olaraq elmi dərəcəvermə səlahiyyətindən məhrum edilə bilər. Bu mexanizm keyfiyyəti təmin etmək üçün vacibdir".

Ekspert əlavə edib ki, üçüncü mərhələdə, pilot tətbiqin nəticələri təhlil olunaraq digər universitetlərə də bu səlahiyyət genişləndirilməlidir: "2 illik pilot dövrünün sonunda AAK tamamilə ləğv olunmalı, onun yalnız məhdudlaşdırılmış funksiyası - məsələn, milli tədqiqatların reyestrinin aparılması və ciddi qayda pozuntularına nəzarət mexanizmi - "Elmi Etika və Keyfiyyət Komitəsi" çərçivəsində saxlanılmalıdır.

Bu keçid planı zamanı universitetlər öz daxili qaydalarını dəyişməlidir: dissertasiya müdafiəsi qaydaları yenidən yazılmalı, doktorantura proqramları beynəlxalq tələblərə uyğun yenilənməli, elmi rəhbərlik institutunda keyfiyyət standartları tətbiq edilməlidir".

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Məşavət"**

Bu türk ölkəsində qiyabi təhsil ləğv edilir - Azərbaycanda isə...

Qiyabi pedaqoji təhsil sistemi, xüsusilə regionlarda ucuz və sürətli diplom alma vasitəsinə çevrilib

Özbəkistanda gələcək müəllimlər üçün qiyabi kurslar ləğv ediləcək, müəllimlər yalnız gündüz və axşam təhsil formaları üzrə hazırlanacaq. Bu islahat təhsilin səviyyəsini artırmaq, savadlı müəllimlərin hazırlanmasını təmin etmək üçün zərurət olub.

Məlumdur ki, Azərbaycan da orta məktəb təhsilinin keyfiyyətini artırmaq əhtiyac var. Bunu xeyli sayda ali təhsilli müəllimin sertifikatı imtahanlarında yetərli bal toplamaması da sübut edir.

Mütəxəssislər nə düşünür, bizim ölkəmizdə də qiyabi pedaqoji təhsil ləğv olunmalıdır mı? Bu, müəllimlərin savadına, təhsilin keyfiyyətinə müsbət təsir göstərirmi?

Təhsil eksperti Kamran Əsədovun fikrincə, Azərbaycanda müəllim hazırlığı sisteminə illərlə mövcud olan qiyabi təhsil forması bu gün təhsilin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərən əsas amillərdən birinə çevrilib. "Yeni Məşavət"ə açıqlamasında ekspert bildirdi ki, bunun əlamətləri yalnız məktəbdəki nəticələrdə deyil,

həm də sertifikatı imtahanlarının nəticələrində özünü açıq göstərir: "Hesabata əsasən, 2023-cü ildə sertifikatıdan keçən müəllimlərin təxminən 47%-i minimum keçid balını toplaya bilməyib. Ən çox uğursuzluq göstərən müəllimlərin arasında qiyabi təhsil almış şəxslərin üstünlük təşkil etməsi bu təhsil formasının keyfiyyət baxımından nə qədər ciddi problemlər doğurduğunu bir daha sübut edir. "Təhsil haqqında" Qanunun

13-cü maddəsində təhsil formaları sırasında qiyabi forma da tanınır və ali təhsil müəssisələrinə bu formada qəbul mümkündür. Lakin qanunda bu formanın xüsusilə pedaqoji sahədə hansı şərtlərlə tətbiq olunacağına dair konkret normativ çərçivə yer almır. Müəllim peşəsi digər sahələrdən fərqli olaraq, yalnız nəzəri bilik deyil, həm də praktik və pedaqoji bacarıq tələb edir. Tədrisə hazır olmaq üçün auditoriyada keçirilən dərslər, məktəblərdə

praktika, laborator məşğələlər, psixoloji hazırlıq və metodoloji tədqiqatlar olduqca vacibdir. Qiyabi təhsil formasında bu komponentlərin ya sayı çox məhduddur, ya da formal şəkildə həyata keçirilir. Qiyabi pedaqoji təhsil sistemi, xüsusilə regionlarda ucuz və sürətli diplom alma vasitəsinə çevrilib. Bir çox halda bu təhsil forması əmək bazarında müəllim kimi işləmək niyyəti olmayan şəxslər üçün sadəcə sosial status, maaş əlavəsi və ya ge-

ləcəkdə başqa sahədə işləmək üçün formallıq kimi qiymətləndirilir. Bu isə dövlətin ayırdığı resursların israf olunmasına, təhsil sisteminə isə savadsız və sərişsiz kadr axınına səbəb olur".

Dünya təcrübəsinə diqqət çəkən ekspertin sözlərinə görə, müəllim hazırlığına strateji məsələ kimi yanaşılır: "Finlandiyada müəllim peşəsi yüksək rəqabətli və yalnız magistr təhsili əsasında əldə olunur. Hər bir müəllim namizədi ilkin mərhələdə psixoloji testlərdən, pedaqoji səriştə ölçmələrindən və real sinif praktikasından keçməlidir.

Niderlandda müəllim hazırlığı yalnız əyani və tam zamanlı formada, ciddi akademik və praktik nəzarət altında aparılır.

Estoniyada müəllim təhsili universitet və məktəb arasında sıx əməkdaşlıqla, əsasən "şagird-müəllim modelində" həyata keçirilir. Bu ölkələrdə qiyabi və ya distant model yalnız müəllimlərin peşəkar inkişafı üçün, yəni artıq işləyən müəllimlərin bacarıqlarının artırılması məqsədilə tətbiq olunur. İlk müəllim hazırlığında bu formaya yer verilmir. Özbəkistanda atdığı addım bu baxımdan diqqətçəkicidir".

Kamran Əsədov hesab edir ki, Azərbaycanda sözügedən modelə keçid üçün əsaslar yetərincədir: "'Təhsil haqqında" Qanuna əlavə və dəyişikliklərlə pedaqoji sahədə qiyabi təhsilin mərhələli şə-

kildə ləğvi qanuniləşdirilə bilər. Bu ləğv qərarı yalnız qadığa kimi yox, eyni zamanda əvəzedici mexanizmlərlə müşayiət olunmalıdır. Qiyabi pedaqoji təhsilin ləğvi müəllim peşəsinin cəmiyyətdəki nüfuzunu artıracaq. Bu, gələcəkdə ali məktəblərdə pedaqoji ixtisaslara qəbul olan tələbələrin daha motivasiyalı və məqsədli kontingentdən seçilməsinə səbəb olacaq. Təhsil müəssisələri də daha məsuliyyətli davranacaq, keyfiyyətli dərslər keçmək, tələbəyə real bilik vermək məcburiyyətində qalacaq. Tədris prosesinə nəzarət gücləndiriləcək, müəllim hazırlığına sərf olunan vəsait daha səmərəli istifadəyə yönələcək. Əgər bu islahat aparılmazsa, yaxın illərdə məktəblərdə savadsız və qeyri-səriştəli müəllimlərin sayı artacaq, bu da ümumi təhsil keyfiyyətinin daha da aşağı düşməsinə səbəb olacaq. Əldə olunan diplomlar formal olacaq, amma siniflərdə real bilik vermək qabiliyyəti olmayan müəllimlər fəaliyyət göstərəcək. Bu isə təkə təhsil sisteminə yox, bütövlükdə cəmiyyətin intellektual potensialına ciddi zərbədir. Nəticə olaraq, Azərbaycan da qiyabi pedaqoji təhsilin ləğvi istiqamətində addım atmalı, ali pedaqoji təhsilin forma və məzmun baxımından yenilənməsi ilə bağlı hüquqi və institusional islahatlara başlamalıdır".

□ **Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Məşavət"**

Hər ilin bu çağında - may ayı gələndə Azərbaycanda bir susqunluq hökm sürür. Təkcə təbiət oyanmır, həm də toyların səsi kəsilir. Şadlıq saraylarının qapıları açıq olsa da, zallar bomboşdur. Əhali arasında məşhur olan “May ayında toy olmaz” fikri bu ayı sözün əsl mənasında “oyunsuz” ay edir. Çünki Azərbaycanda may ayında toy keçirmək o qədər də dəb sayılmır...

Mayda toylara veto qoyulması qədim Romaya gedib çıxır. Bəzi fikirlərə görə, may sözü “Maius” latın sözündən götürülüb. Bu söz isə öz kökünü qədim Romada Mayı ilahəsinin adından götürüb. Başqa bir versiyada isə deyilir ki, qədim Romada may ayında “Le-muriya” deyilən tədbir keçirilirdi. Bütün ay ərzində məbədlər bağlanır, camaat özlərini ya da salır, dua oxuyur, məclislər qururdular. Kəbin kəsilməsi və toylar məbədlərdə keçirilirdi. Bu mərasimlə əlaqədar may ayında toylar keçirilmirdi.

Amma bir qədər lətifəni xatırladan səbəblər də var. Məsələn, batil inanclara görə, may ayında toy olmamasının səbəbi yasəmənin çiçək açmasıdır. Yasəmənin qədimdən bəri uğursuzluq simvolu sayılır. Bunu isə gülün adı ilə bağlayırlar. Necə deyirlər, yasəmənin çiçəyinin mənası “ya sən, ya mən” deməkdir. Yeni həmin vaxtda toy eləsən, ya sən qalarsan, ya mən.

Yaşlı insanlar bildirir ki, may ayında toy edilməməsi ənənəsi rusların Azərbaycana gəlişindən sonra başlanıb. Çünki ruslar, eləcə də ermənilər arasında da bu ayın uğursuzluğu ilə bağlı mif var. Həlbuki bu miflə gerçəklik bir-birinin əksidir. Təkcə Moskvada aparılan araşdırma zamanı aydın olub ki, ruslar may ayında digər aylarla müqayisədə daha çox ailə qurur. Erməni faktoruna gəlincə, düşmənlərimiz bu ayda özlərinin qondarma soyqırım hadisələrinə 40 gün yas saxlayır ki, bu da aprelin 24-dən başlayaraq bütün may boyu davam edir.

Bununla belə, bəziləri “may ayında toy edilməz” inancını tibbi baxışla da əlaqə-

ləndirir. Qeyd edilir ki, bu ayda fəsil dəyişməsi ilə əlaqədar insan orqanizmində həm mənfi, həm də müsbət dəyişikliklər olur. Bu dəyişikliklər insana yüksək əhval-ruhiyyə gətirsə də, qəm-kədər, depressiya halları da yarada bilər. Həmçinin ağır xəstəliklərdən əziyyət çəkənlər orqanizmdə baş verən dəyişikliklər üzündən gözənilmədən dünyasını dəyişə bilər. Beləcə, may ayı xəstələr üçün ən təhlükəli ay hesab olunur.

Bəs Bakıda fəaliyyət göstərən restoranlar may ayında toy sifarişləri qəbul edirlərmi? “Yeni Müsavat”ın əməkdaşı bir neçə restoranla əlaqə saxlayıb, real vəziyyəti öyrənməyə çalışıb.

“Neolit Hall” şadlıq sarayından qəzetimizə bildirilib ki, may ayında, demək olar ki, toy sifarişləri olmur. Bu ay restoran öz çətin dövrünü yaşayır.

“Çıraq Palace” şadlıq sarayından bildirilib ki, may ayında toy sifarişlərini qəbul edirlər və heç bir məhdudiyyət yoxdur. Amma toy üçün mürciət edənlərin sayı əvvəlki aylara nisbətən çox azdır. Restorandan deyilib ki, may ayında hər il 5-6 toy olur: “Digər aylarda isə ayın 20 günü toy sifarişlərimiz olur. Buna görə də müəyyən endirimlər edirik”.

“Xəmsə” şadlıq sarayında da eyni vəziyyətdir. Toy üçün mürciət edənlərin sayı xeyli azalıb.

“Kolizey” şadlıq sarayından bildirilib ki, hazırkı dövrdə restoranlar may ayının sifarişlərində nəzərəcarpacaq dərəcədə azalma müşahidə edirlər. “Hər il belə olub. Bu, yeni şey deyil. İnsanlar nədənsə bu ayda toy etməyə çəkinirlər”, - restorandan bildirilib.

Mayda niyə toy etmirlər - köhnə inanclar, əsassız adətlər

Toylara “may” qadağası şadlıq evlərində durğunluq yaradır

“Buta” şadlıq sarayında da vəziyyət digərlərindən fərqlənmir. Restoran may ayında durğunluq dövrünə keçir.

Yeni Yazarlar və Sənətkarlar İctimai Birliyinin sədri, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov qəzetə açıqlamasında bildirib ki, may ayının ağır ay olması ilə bağlı insanlarda inanc var: “Vaxtilə bunu xristian xalqlarının dü- rüşünce tərzii ilə əlaqələndirirdilər. Əlbəttə, bunun real səbəbləri var ki, may ayında toy etmirlər. May təbiətin oyanışı

və qanın dəyişməsi ayıdır. Bu zaman qanda olan xəstəliklər təmizlənir və orqanizmdən kənarlaşdırılır. Ola bilsin ki, əcdadlarımız ilkin bilgileri ilə bunu nəzərə alıblar. Digər məsələ isə ondan ibarətdir ki, may ayında əkinçilik və heyvandarlıqla bağlı böyük işlər həyata keçirilirdi. Bu zaman toya və məişət mərasimlərinə vaxt ayrılırsa, kəndlilər vaxt itirə bilərdilər. Bütün bunları nəzərə alaraq, belə bir fikir formalaşıb ki, may ağır aydır və toy şənliyi etmək olmaz.

Yadımdadır ki, nənə və babalarım may ayında qan alırdılar, qan verirdilər. Orqanizmin təmizlənməsi və vitaminlə zənginləşdirilməsini edirdilər. Doğrudan da may ayında toy edilmirdi. Belə mərasimlər əsasən payız-qış aylarında keçirilirdi. Toylar adətən məhsul bayramına qədər və ondan sonra baş tuturdu”.

A.Əbilov onu da əlavə edir ki, bu gün bu yanaşmanı dəyişmək vaxtıdır: “İnsanlar həyatın hər anından zövq almalıdır. Bütün aylar, bütün fəsillər ya-

şamaq, sevmək və ailə qurmaq üçün uyğundur. İllər keçdikcə düşüncə tərzii dəyişir. Düşünürəm ki, “may ayında toy etmək olmaz” qadağasını ləğv etməyin vaxtıdır. Həyatımızın bütün dövrləri bizim üçün bir nemətdir. Niyə ömrümüzü çətinləşdirib hər şeyə qadağalar qoyaq ki. Mayın ağır ay olması ilə bağlı inanclar və düşüncələrdən qurtulmaq lazımdır. Oruculuq və məhərrəmlik aylarında da toy etmirik. Daha sonra rayonlarımızın işğalı günlərində də şənlik mərasimləri keçirmirdik. Bütün bunları nəzərə alsaq, heç olmasa may ayında toy etməyi qadağa etməyək. Belə qadağaların tarixin arxivinə atsaq, insanlar daha çox xeyir görər. Kör-koranə, etnoloji-tarixi əsaslandırması olmayan inanclardan heç bir xeyir görməyəcəyik”.

Bütün bu tarixi, mif və tibbi arqumentlərə baxmayaraq, nəticədə hər kəsin qərarı öz əlindədir. Kimisi üçün may ayı, sadəcə, təqvimdə bir tarixdir, kimisi üçün isə “uğursuz ay” damğası. Amma bir həqiqət də var: Bakıda may ayında şadlıq sarayları durğunluq yaşayır və “May gəldi, toylar dayandı” de-yimi yenidən öz təsdiqini tapır.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Evi başına uçurulan ailənin işi - saxlananların həbs müddəti uzadılıb

Ötən ilin sonunda “Melissa Park” tikinti şirkətinin Yasamal rayonu, Alatava ərazisində yerləşən, sənədli, çıxarışlı evi tamamilə dağıdaraq Hacıyevlər ailəsini həyat təhlükəsi ilə üz-üzə qoyması cəmiyyətdə ciddi etiraz doğurdu.

Bundan sonra tikinti şirkətinin sahibi Qalib Məmmədov və həmin şirkətdə ekskavator sürücüsü işləyən Qala Eynullayev saxlanıldı, onlar barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçildi. Ötən həftə Xətai Rayon Məhkəməsinə hakim Fuad Axundovun sədrliyi ilə keçirilən məhkəmə iclasında Qalib Məmmədovun həbs müddəti ilə bağlı vəsatətə baxılıb. Qərara əsasən, Qalib Məmmədovun barəsində olan həbs-qətimkan tədbirinin müddəti daha 2 ay uzadılıb. Bundan əvvəl isə ekskavator sürücüsü Qala Eynullayev barəsində olan həbs-qətimkan tədbiri də uzadılıb.

Evi başına uçurulan Elarə Hacıyeva mətbuata açıqlamasında demişdi ki, 2024-cü il

dekabrın 24-də bildiriş məktubu alıblar. Məktubda evə 173 min manat qiymət qoyulduğu, evi boşaltmaq üçün 10 gün vaxt verildiyi qeyd olunub. Ev sahibi məktubu geri qaytarıb və şirkət nümayəndəsi Tural Vəliyevlə danışıb. O da məktubun formal olduğunu, danışıqların davam edəcəyini deyib.

Amma bundan sonra tikinti şirkətinin əməkdaşları Hacıyevlər ailəsini hədəfə alıblar. Evin dörd bir tərəfində ağır texnikalar işləyib, evi lərzəyə salan işlər aparılıb.

Ev uçurulmazdan öncəki gecə saat 4-də ailənin işığını gecə saat 4-də ailənin işığını kəsib, kanalizasiya xəttini dağıdıblar.

Səhər isə evə hücum baş-

layıb. Üzündə maska olan şəxs ekskavatoru düz binanın qabağına sürüb, evin bir hissəsini dağıdıb, sonra geri çəkilib uzaqlaşmış.

Hadisədən sonra dövlət qurumları hərəkətə keçib. Qalib Məmmədov və ekskavator sürücüsü Qala Eynullayev istintaqa cəlb olunublar.

Hər iki şəxsə qarşı Cinayət

Məcəlləsinin 186.2.1 (özgənin əmlakını qəsdən məhv etmə, zərərçəkmiş külli miqdarda zərər vurma) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

“Bakı” Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”a deyib ki, Yasamalda vətəndaşa yaşadılan vandal söküntü işində təqsirli şəxslərə şəxslərə elan olunmuş ittiham üzrə onları 3 ildən 7 ilədək azadlıqdan məhrum etmə cəzası gözləyir: “Cəzanın müddəti cinayətin ağırlıq dərəcəsindən asılıdır. Vandal söküntünün planlaşdırılmış olub-olmaması aydınlaşdırılmalıdır. Vətəndaşlara dəymiş maddi ziyanın dəqiq miqdarı bilinməlidir. Zərərçəkmişin həyatı və sağlamlığına dəyən zərər də müəyyən edilməlidir.

Əgər məhkəmə müəyyən etsə ki, bu hərəkətlər təşkil olunmuş formada və təhlükəli üsullarla baş verib - məsələn, gecə vaxtı, ekskavatorçunun maska ilə olması, texnika ilə təhlükə yaratması cəza verilməli, ağırlaşdırıcı hallar kimi qiymətləndirilə bilər”.

Natiq Ələsgərov zərərçəkmiş ailəyə kompensasiya ödənməsi ilə bağlı bildirib ki, zərərçəkmiş ailə mülki iddia qaldırmaq hüququna malikdir: “Bu, 2 yolla hə-

yata keçirilə bilər: Cinayət işi araşdırılarkən mülki iddia təqdim oluna bilər. Zərərçəkmiş məhkəməyə maddi və mənəvi ziyanın ödənilməsi tələbi ilə müraciət edir. Vurulmuş ziyanlara daxildir: evə və əşyaya dəymiş maddi ziyan, müvəqqəti yaşama xərcləri, sağlamlığa dəymiş ziyan. Məsələn, Elarə Hacıyevanın və bacısının xəsarətləri sağlamlığa vurulmuş ziyanlardır. Mənəvi sarsıntıya görə də ziyanın qarşılınması tələb oluna bilər. Məsələn, evdə uşağın stolun altında qalıb psixoloji gərginlik keçirməsi, təhlükə hissi yaşaması və s.

Zərərçəkənin ibtidai istintaqla yanaşı məhkəməyə də mülki iddia təqdim etmək hüququ var. Əgər cinayət məhkəməsi kompensasiya məsələsini əhatə etməzsə və ya ailə daha yüksək məbləğ istəyirsə, mülki məhkəmədə ayrıca iddia qaldıraraq kompensasiya tələb edə bilərlər.

Məhkəmə ekspertizası ilə evin dəyəri və əlavə zərərər müəyyən olunur. Əgər təqsirləndirilən şəxslərin şəxsi vəsaiti yoxdursa, cavabdehlik eyni zamanda tikinti şirkətinin - “Melissa Park”ın üzərinə də qoyula bilər”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Səmkirdə azyaşlı dərmandan zəhərlənərək ölüb. Hadisə rayonun Mahmudlu kəndində qeydə alınıb. 2023-cü il təvəllüdlü Turqut Tapdıqov zəhərlənmə diaqnozu ilə xəstəxanaya yerləşdirilib. Tibbi yardımlara baxmayaraq, o, xəstəxanada vəfat edib.

Pediatr Vaqif Qarayev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a danışarkən qeyd edib ki, uşaq 6 ayına qədər uzunqanlı vəziyyətdə olur və sadəcə, yuxarı baxır, ətrafı tam mənada dərk etmir: “Amma elə ki, oturmağa başlayır, artıq ətraf ələmlə maraqlanır. Onun üçün hər şey maraqlıdır - əlinin altında nə

mir, amma valideyn niyə onu nəzarətsiz qoyur?

Dərman məsələsi isə ayrı bir mövzudur. Bu sahədə heç tibbi savad da lazım deyil. Evdə nə dərman varsa, mütləq uşağın əlinin çatmayacağı yerdə saxlanmalıdır. İstər ağcaqanad dərmanı olsun, istərsə də ürək dərmanı, fərq etmir - uşaq üçün hamısı

yıl, atanın da məsuliyyətidir. Axı bu uşaq iki nəfərin övlədi. Əgər uşağı dünyaya gətirmisənsə, o özü anlayana qədər ailədə kim varsa, ona mütləq nəzarət etməlidir. Təəssüf ki, çox vaxt belə olmur. Valideynlər telefona, televiziya zora dalır, uşaq isə saatlarla özbaşına qalır, nə istəyirsə, edir.

1.2 milyonluq “Onlayn lotereya” işi - 5 qat qazanc vəd edən Kərimova məhkəmədə qandallandı

Qurduğu şəbəkə ilə “Onlayn lotereya” təşkil edən və bununla 1 milyon 232 min manat ələ keçirməkdə təqsirləndirilən Tənzilə Kərimovanın cinayət işi üzrə məhkəmə araşdırması başa çatıb.

Musavat.com xəbər verir ki, Tənzilə Kərimova bu sistemi necə qurduğunu danışan zaman bildirib ki, “Telegram” sosial şəbəkəsində “gift of legacy” adlı oyunla tanış olub. Bütün dünyada yayılmış bu platformaya qoşulan 35 yaşlı Tənzilə qısa müddətdə qaydaları öyrənib. Qaydalara əsasən yaradılan qruplarda 8 nəfər olub və hərə 180 manat ödəniş edib. Növbəli şəkildə hər kəs yığılan məbləği götürürmüş. Yeni bilinən lotereya qaydası kimi.

2022-ci ilin aprel ayından başlayaraq Tənzilə Kərimova internet üzərindən “Onlayn lotereya” oyunları təşkil etməyə başlayıb. Bunun üçün sosial şəbəkələr üzərindən qruplar yaradıb.

İstintaqla müəyyən edilib ki, Kərimova insanların etibarından sui-istifadə edərək 81 nəfərin 1 milyon 232 min 559 manat pulunu dələduzluq yolu ilə ələ keçirib.

Oyuna qoşulmaq üçün hər bir şəxsdən 180 manat pul qəbul olunub, pul vəsaitləri onun və qrup rəhbərinin kartında toplanıb.

Daha sonra həmin kartlardan qalib gələn şəxsin kartına ödəniş edilib. Yeni iyul ayının 5-də 500 manat yatırım etmiş şəxs avqust ayının 5-də 2500 manat pul götürüb. Bu məqsədlə iştirakçıların pulundan müəyyən qədərini kəsib depozit hesaba yatırırıb. Depozit pullar onun bank kartı hesablarında yığılıb.

Zərərçəkmiş şəxslər deyib ki, ayın əvvəlində qoşulmuş və 180 manat yatırım etmiş şəxs 1440 manat deyil, 900 manat ödəniş qəbul edirdi, qalan 540 manat isə depozit hesaba yatırılmış. Depozit hesabdan isə iyul ayının 5-dən sonra 5 qat ödəniş qazanmaq adı ilə yatırım etmiş şəxsə verilmiş.

Bu 5 qat ödənişlər bir ay ərzində verildikdən sonra dayanıb. Kərimova pulunu tələb edən şəxslərə bildirib ki, bank kartında 500 min manat olduğu üçün bank tərəfindən hesabı bloklandı. Bir müddət pulunu tələb edən şəxsləri bu şəkildə yola verib. Sonra isə şikayətlər çoxalıb.

Əsasən qadınlardan ibarət olan zərərçəkənlər məcbur qalıb Daxili İşlər Nazirliyinin Kibercinayətkarlıqla Mübarizə Baş İdarəsinə şikayət ediblər və Tənzilə Kərimova barədə Cinayət Məcəlləsinin 178.4-cü maddəsi ilə cinayət işi başlanıb. Onun barəsində “polis nəzarətinə altına verilmə” qətimkan tədbiri seçilib.

Məhkəmə istintaqı dövründə də Kərimova azadlıqda olub. Lakin zərərçəkənlərin pulu ödənilməyib. Məhkəmədə məlum olub ki, Kərimova bu söz-söhbətlərdən sonra ərindən boşanıb. Onun əri mayor rütbəli həbrçi olub.

Kərimova son sözündə və ifadəsində əməlinə peşman olduğunu deyib. Qeyd edilən məbləğlə razı olmayaaraq zərərin 50 min manat olduğunu bildirib.

Məhkəmə mülki iddia verən zərərçəkmişlərin mülki iddiasının təmin edilməsi barədə qərar çıxarıb. Hökmə əsasən Kərimova 10 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. O, məhkəmə zalında həbsə alınıb.

İ. MURADOV,
Musavat.com

SOS! Evlərimizdəki təhlükə - insanları sağaldır, uşaqları öldürür...

Vaqif Qarayev: “Yemək bişirmə, evi süpürmə - amma uşağa bax, uşaq əsasdır, tək uşaq sağ olsun”

Məlumata görə, azyaşlı evdə ağcaqanada qarşı istifadə edilən və elektrik enerjisinə qoşulan dərman qurğusundakı mayeni içib.

Aprelin 18-də isə Biləsuvar da zəhərlənmə hadisəsi baş verib. 5 yaşlı A.Z. zəhərlənmə ilə bağlı Biləsuvar rayon xəstəxanasına çatdırılıb. Hadisə ilə bağlı TƏBİB-dən verilən məlumata görə, 2020-ci il təvəllüdlü (qadın cinsli) şəxs zəhərlənmə şübhəsi ilə xəstəxanaya yerləşdirilib. Ona dərman zəhərlənməsi diaqnozu təyin edilib. Pasiyentə zəruri tibbi yardım göstərildikdən sonra ambulator müalicə üçün evə buraxılıb.

Bu ilin yanvarında da Göyçay rayon xəstəxanasında 3 yaşlı uşaq dərman zəhərlənməsindən vəfat edib.

İsmayilli rayon sakini, 2022-ci il təvəllüdlü Şirali Ramil oğlu Tahirov yaşadığı evdə dərmandan zəhərlənmə diaqnozu ilə xəstəxanaya aparılıb. Tibbi yardıma baxmayaraq Ş.Tahirov vəfat edib.

Ümumiyyətlə, zəhərlənmələr 6-7 yaş arası uşaqlarda olur. Bu da evdə nənə-babaların uşaqların yanında dərman içməsi ilə əlaqədardır. Uşaqlar nəzarətsiz qalanda dərmanları şirin bir şey sənn edərək yeyirlər və zəhərlənmələr baş verir.

Həkimlərin təcrübəsinə əsasən kiçik uşaqlar, məişətdə istifadə edilən kimyəvi maddələrdən başlayaraq, dərman həbləri də daxil olmaqla, hər bir kimyəvi vasitə ilə zəhərlənə bilərlər. Məhz buna görə bu halda əsas məqsəd belə bədbəxt hadisələrin profilaktikasıdır. Uşaq iməkləməyə, daha sonra isə otaqda sərbəst gəzməyə başladıqda, evdə onun üçün potensial təhlükəli hesab edilən hər bir şey - məişətdə istifadə olunan kimyəvi məmulatlar, kosmetik vasitələr, ətirilər, boya, yapışqan, müxtəlif dərmanlar və s. uşağın əli çatmayan yerlərdə saxlanılmalıdır!

varsə, diqqətini çəkir. Əlinə götürəcək və mütləq ya ağzına salacaq, ya qulağına, ya da burnuna soxacaq. Bu, onun dünyanı tanıma instinktidir.

7-8 aylığından sonra uşaq artıq iməkləməyə başlayır. Bu dövrdə hər şey daha da maraqlı olur, çünki artıq uşaq hərəkət edir, əşyaların arxasınca gedir. Ayağa qalxandan sonra isə maraq dairəsi daha da genişlənir - yeriməyə başlayır və əlinə keçəni götürür, oynayır, araşdırır. Artıq 6-7 yaşına çatanda uşaq əlinə aldığı əşyanın nə olduğunu başa düşməlidir. Bu mərhələdə valideyn ona izah etməlidir, amma əslində bu izah prosesi artıq 3 yaşından başlamalıdır. Uşaqla danışılmalı, izah olunmalıdır ki, nəyi edə bilər, nəyi yox.

Çox təəssüf ki, ən çox yanlış halları bizim uşaqlar arasında qeydə alınır. Yeni bizim uşaqlar qədər başqa xalqların uşaqları yoxdur. Bu, çox acı statistikadır. İsti və soyuqla bağlı təhlükələri, riskləri ilk növbədə ana izah etməlidir. Ən çox nədən yanırırlar? Çaydan - uşaq darta bilir, ya da qaynar su dolu qabı üstünə aşır. Bu artıq səhlənkarlığın son həddidir. Vaxtilə təcili yardımla işləyəndə çox görmüşəm: uşaq əlini aparıb açıq naqilə toxundurur, çünki bil-

təhlükəlidir. Hətta ananın saç boyası belə zəhərlənməyə səbəb ola bilər. Son vaxtlar kosmetik məhsullardan uşaqlar arasında zəhərlənmələr çoxalıb. Bəla ondadır ki, həmin məhsulların üzərində tərkibi də düzgün yazılmır və ya oxunmur. İnsanlar, sadəcə, görünüşə fikir verirlər, “saçım gözəl olsun” deyirlər, amma nəticədə zərər uşağa dəyir.

Uşaqlar dərmandan uzaq olmalıdır. İnanıram ki, elə bir ev yoxdur ki, orada əsas sakitləşdirici dərman - məsələn, korvalol, validol - olmasın. Uşaq onu tapır, çeynəyir, yaxud damcılarını udur. Bu, çox təhlükəlidir və ölümcül nəticələr verə bilər.

Vaqif Qarayev qeyd edib ki, vanna otaqlarında saxlanılan dezinfeksiyaedici vasitələr də təhlükə mənbəyidir: “Nə qədər nəzarətsiz qoyulmalıdır ki, uşaq onun ağzını açıb içsin? Bu artıq valideynin məsuliyyətsizliyi.

Doğrudur, indiki uşaqlar daha fəaldır, daha hərəkətli. Amma bu günün anaları da keçmiş anaları deyil - internetdən hər şeyi oxuyurlar, izləyirlər. Təəssüf ki, özlərinə aid məsələlərlə maraqlansalar da, bir çoxu uşağa aid məsələlərə dərinliklə yanaşmır. Amma bu iş yalnız ananın de-

Əvvəllər bu qədər uşaq zəhərlənməsi, bu qədər bədbəxt hadisələr yox idi. İndi isə artıb. Hər şeyi həkimin üstünə atmaq da düz deyil - “apardıq, düzgün baxmadı” deyirlər. Bəs sən həkimə aparana qədər necə baxdın? Öz məsuliyyətini dərk etdinmi? Bəli, həkim də səhv edə bilər, amma sənin məsuliyyətin daha öncə gəlir.

Bir azdan yay mövsümü gələcək, hamı uşağını götürüb əyləncə mərkəzlərinə, istirahətə gedəcək. Və birdən oxuyuruq: “Uşaq itib”. Axı uşaq necə itə bilər? Sən onu dincəlməyə aparmısan, əlindən tutmalı idin. Ora şəkil paylaşmağa getməmişən axı. Uşağın gözədən itməsinə imkan vermək valideyn səhlənkarlığıdır.

Son vaxtlar daha bir narahatedici məqam - uşaqların pəncərədən, balkondan yixılması hallandır. Əvvəllər də insanlar çoxmərtəbəli evlərdə yaşayırdı, hamı kənddə yaşamırdı. Amma uşağa nəzarət var idi. İndi isə bədbəxt hadisələr çoxalıb. Analər deyirlər: “Evdə işlərim çox idi, başım qarışmışdı”. Amma bu arqument qəbul edilməzdir. Yemək bişirmə, evi süpürmə - amma uşağa bax! Uşaq əsasdır. Təki uşaq sağ olsun, tək balkondan düşüb ölməsin”.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

D vitamini çatışmazlığını belə aradan qaldırmaq olar

D vitamini sümüklərin, dişlərin və immun sisteminin sağlamlığının qorunmasında əsas rol oynayır. Onun çatışmazlığı uşaqlarda raxit və böyüklərdə osteoporoz kimi ciddi sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər. Bəs D vitamini çatışmazlığını necə aradan qaldırmaq olar? Dərinin quruması, saç tökülməsi, sümük eriməsi (osteoporoz), xroniki ağrılar, özgənlik, özələ zəifliyi, yuxu pozuntuları, əsəbilik və hətta depressiya D vitamini-nin azlığından xəbər verə bilər. "Düzgün qidalanma və günəş şüalarından faydalanmaq bu problemi aradan qaldırmaqda əsas rol oynayır. D vitamini çatışmazlığının qarşısını almağın ən dadlı yollarından biri isə yağlı balıq növlərini qidalanmaya daxil etməkdir. Bundan əlavə, rasiona mütləq yumurta sarısı, kərə yağı, bərk pendir və xama da daxil edilməlidir", - deyə həkim bildirib.

Olqa Çirkovanın dediyinə görə, dünyada bir milyardan çox insanın orqanizmində D vitamini çatışmır. "Bu vəziyyətin əsas səbəbləri arasında günəş işığının kifayət qədər qəbul olunmaması dayanır. Bəzən bu, çox qapalı və tünd geyim seçimlərindən, bəzən isə açıq havada az vaxt keçirməkdən qaynaqlanır", - deyə həkim vurğulayıb.

Yuxuya gedərəkən "yıxılma hissi"nin gözlənilməz səbəbi açıqlanıb

Yuxuya gedərkən yaşanan “yıxılma hissi” və bədəndə qəfil sarsıntılar kofein, nikotin istifadəsi və streslə əlaqəli ola bilər. Lakin bu, yeganə səbəb deyil. Bəzi antidepressantlar, xüsusilə SSRI (seçici serotonin geriəlm inhibitorları) qrupuna daxil olan dərmanlar da bu halın yaranmasına səbəb ola bilər. Bu barədə Səudiyyə Ərəbistanının İmam Məhəmməd bin Səud adına İslam Universitetinin alimləri açıqlama veriblər. Tədqiqatın nəticələri “Cureus” adlı elm jurnaldə dərc olunub.

Mütəxəssislərin bildirdiyinə görə, bu vəziyyət “hipnotik sarsıntı” adlanır və adətən zərərsiz olur. Lakin bəzi hallarda bu hal yuxusuzluq, stres və narahatlıq səviyyəsini artırır. Alimlər

hesab edirlər ki, SSRI tərkibli dərmanlar beyin kimyəvi tərkibində dəyişdirildiyindən bu cür reaksiyalara səbəb ola bilər. Tədqiqatçılar bildirirlər ki, həkimlər bu yan təsirləri nəzərə alaraq pasiyentlərə düzgün dozada dərman təyin etməlidirlər. Qeyd edək ki, SSRI üçüncü nəsil antidepressantların farmakoterapevtik qrupuna aiddir və əsasən təşviş pozuntuları ilə depressiyanın müalicəsində istifadə olunur.

Evin ən çirkli yerləri buradır

Siz tualet və alüzyuvarı mütləq təmizləyirsiniz, amma evinizdə ən çox çirkənlən yer - işıq düyməsidir! Onun sahəsində ailə üzvlərinin allərdən keçən bakteriyalarla yanaşı, qida hissəcikləri və toz da toplanır. Milli.Az evin ən çirkli yerləri ilə bağlı məlumat verir:

İşıq düymələrini hər gün spirtli salfetlə və ya hidrogen peroksidlə isladılmış pambıq diskə silin. Texnika pullarını da unutmayın - onlar da bakteriyaların əsas mənbəyidir.

Pufları açın, batareyaları çıxarın və düymələri diqqətlə spirtə batırılmış pambıq çubuqla silin.

Şkaf və qapı dəstəklərini də unutmayın - onları hər axşam sabunla yumaq lazımdır. Vannadakı rezin xalçaları da yoxlayın: onların altında tez-tez qara kif yaranır.

Xalçaları xlor məhluluna (1 hissə xlor, 10 hissə su) qoyaraq 1 saat saxlayın, sonra günəş altında qurudun.

Və unutmayın: yeni diş fırçası belə təhlükə mənbəyinə çevrilə bilər, əgər tualetin yaxınlığında stəkanda saxlanılırsa - tualet suyu çəkildə bakteriyalar 2 metr məsafəyə qədər yayıla bilər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Quşlar bir-birinə dəyməmək üçün həmişə sağa dönlür.
- * Qütb ayları təxminən iki metr tullanır və 40 km/saat sürətlə qaça bilir.
- * İnsan ana bətnində gülümsəməyə başlayır.
- * Gülümsəmək, müxtəlif mədəniyyətlərdən və sivilizasiyalardan olsalar belə, dünyada yaşayan bütün insanların ortaq xüsusiyyətidir.
- * İnsanların 33%-dən çoxu gündə 20 dəfədən çox gülümsəyir.
- * Bir şüşə butulkanın təbiətdə parçalanması düz 4 min il çəkir.
- * Hər saniyə krandan bir damcı su damlayırsa, ildə 9000 litr su israf edilir. Bu, insanın təxminən *17 illik suya ehtiyacına bərabərdir.
- * Türkiyədə elektrik enerjisi istehsalında (su elektrik enerjisi istisna olmaqla) bərpa olunan enerji mənbələrinin payı 2% səviyyəsindədir.
- * Hər 100 nəfərdən 90-ı işlənmiş tullantı yağını tualetə tökür.
- * Türkiyədə meşələrin yüzdə 64-də eroziya yaranır.
- * Bir qalay qutunun təbiətdə parçalanması 10-100 il çəkir.

Çılpaq yatmağın sağlamlığa faydaları budur

Çıpaq yatmaq təkcə rahatlıq üçün deyil, həm də sağlamlığın qorunmasında mühüm rol oynayır. Bu barədə yuxu təbabəti üzrə mütəxəssis Dr. David Rosen bildirib. Mütəxəssislərin fikrincə, pijamadan imtina etmək yuxu keyfiyyətindən immunitet sisteminin güclənməsinə, reproduktiv sağlamlıqdan münasibətlərdəki emosional bağın artmasına qədər bir sıra müsbət təsirlər yaradır. Dr. Rosen qeyd edir ki, bədənin sərin qalması dərin və bərpaaedici yuxu üçün vacibdir. Gecə bədən istiliyi artarsa, melatonin kimi vacib yuxu hormonlarının istehsalı pozula bilər, bu da yuxunun keyfiyyətinə mənfi təsir edir.

İsti yorğan altında yatmağı sevenlər üçün çılpaq yatmaq artıq istiliyi tənzimləmək üçün effektiv üsul sayılır. Bundan başqa, qadınlarda qaratomyuq (vaginal maya) infeksiyası riskini azaltmağa kömək edir. Dr. Rosenin hesabatına görə, isti və rütubətli mühitlər göbəlek infeksiyalarının yaranması üçün əlverişli şərait yaradır. Şəxsi bölgələrin təmiz və havalandırılan saxlanması infeksiya riskinin azalmasına səbəb olur. Kişilər üçün də çılpaq yatmaq faydalıdır. Tədqiqatlar göstərir ki, dar alt paltarları skrotumun istiliyini artıraraq sperma keyfiyyətini aşağı sala bilər. Sərin skrotum mühiti isə sperma hərəkətliyi və məhsuldarlığı artırır.

Çılpaq yatmağın emosional faydaları da var. Partnyorlar arasında dəri təması oksitosin - “sevgi hormonu”nun ifrazını artırır, stressi azaldır və bağlılıq hissi-
ni gücləndirir. 2024-cü ildə 20 min insan arasında apar-
ılan qlobal sorğunun nəticələrinə əsasən, britaniyalıla-
rın 20 faizi çılpaq yatmağa üstünlük verir. Kişilər arasın-
da bu göstərici 22 faizdən yüksək olsa da, qadınların
əksəriyyəti hələ də pijamadan imtina etməyib. Maraqlı-
dır ki, çılpaq yatmaq verdiyi 50 yaşdan yuxarı şəxslər
arasında daha geniş yayılıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

**Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)**

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

“Yeni Müsavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.